LJUBLJANSKI
DNEVNIK
Cena: 5 dinarjev

Ljubljana, torek 21. avgusta 1951

Štev. 44 — Leto I.

Brionski otoki — eno najlep ših letovišč na našem Jadranu

TRUMANOVI PREDLOGI SOVJETSKI ZVEZI
ZA UČVRSTITEV MIRU IN SODELOVANJE NARODOV
Ameriški senator predlagal zahtevo Sovjetski zvezi, naj objavlja v bodoče vsa poročila o pogajanjih

Washington, 21. avgusta (Radio New York). Predsednik Truman je poslal kongresu poslanico, v kateri govori o odnosih med zahodnim svetom in SZ.

Potem, ko omenja v poslanici prijateljsko poslanico ameriškega naroda narodom Sovjetske zveze in sovjetski odgovor na to poslanico, poudarja Truman osem točk, ki bi se jih moral držati Kremelj, če hoče dokazati svojo resnično željo po učvrstitvi miru v svetu.

Ta načela so: **1. SZ mora prenehati z izigravanjem OZN. 2. SZ mora prenehati s podpiranjem tistih, ki jih OZN označi za napadalca. 3. Dati mora resničen prispevek k okrepitvi miru v svetu s tem, da podpre in omogoči sklenitev mirovnih pogodb z Nemčijo, Avstrijo in Japonsko. 4. Odreči se mora uporabi sile za vzdrževanje režimov v državah, kjer ti režimi ne uživajo podpore naroda. 5. SZ mora prenehati podpirati prevratno gibanje v drugih državah. 6. SZ mora spoštovati državno ureditev drugih držav. 7. SZ mora prenehati s kršitvami osnovnih človeških pravic in svobode. 8. SZ naj se pridruži prizadevanjem za omejitev in znižanje oboroževanja ter za prepoved uporabe atomskega orožja.** Le tedaj, če SZ sprejme te osnovne točke, bo lahko prepričala svet, da zares želi mir in prijateljsko sožitje z drugimi narodi in državami. Truman je opozoril kongres tudi na to, da je SZ odgovorila na ameriško prijateljsko poslanico šele čez mesec dni. Objavila jo je skupno z odgovorom, v katerem znova predlaga sklenitev pakta petih velesil, to je pakta, ki ga je OZN zavrnila že pred dvema letoma. Toda ameriško sporočilo je vendarle prišlo do sovjetskega prebivalstva in če nič drugega, je tudi to pomembna stvar in korak naprej v prizadevanju, da bi tudi sovjetsko ljudstvo izvedelo resnico. Na koncu poudarja Truman, da bo odgovoril Šverniku in zahteval, naj se njegov odgovor objavi sovjetskemu ljudstvu.

Senator Mac Noel, ki je sestavil resolucijo kongresa sovjetskim narodom, je izjavil, da pomeni to prvi prodor v železno zaveso, s katero se obdaja SZ. Predlagal je, naj ameriška vlada zahteva, da se v bodoče objavijo v sovjetskem tisku vsa poročila o pogajanjih s SZ in ne samo sovjetska poročila, da si bo tako sovjetsko ljudstvo lahko samo ustvarilo svojo sodbo. Mirovna konferenca v San Franciscu naj bi bila prvi korak na tej poti medsebojnega obveščanja. Poudaril je, da bi ves zapadni svet pozdravil vsako iskreno gibanje za mir s strani SZ, toda dokler Kremelj ne bo odstranil železne zavese in dopustil, da se lahko svobodno razgovarjamo s sovjetskim ljudstvom, tako dolgo o tem ne more biti govora.

Izjava ameriškega predstavnika glede Trsta

Washington, 21. avgusta. Načelnik tiskovnega urada ameriškega zunanjega ministrstva Mac Dermoth je zastopniku italijanske agencije ANSA izjavil, da se stališče vlade ZDA do tržaškega vprašanja ni spremenilo in je ostalo isto, kakor je bilo sporočeno italijanski vladi letos 11. julija.

Takrat je ameriška vlada izrazila mnenje, da je politika ZDA do STO še vedno v duhu trojne deklaracije iz leta 1948, ki je trdila, da bi bilo treba Trst spet priključiti Italiji, da pa je prepričana, da je trajna in mirna rešitev tržaškega vprašanja mogoča le z neposrednimi pogajanji med Italijo in Jugoslavijo. Dopisnik ANSE je vprašal Dermotha, v zvezi z včerajšnjim dopisom »New York Timesa« iz Rima, da so italijanski vladni krogi razočarani, ker ameriška vlada ni odločno nastopila za izvedbo trojne deklaracije in glede morebitnega obiska predsednika italijanske vlade De Gasperija v Washingtonu pred konferenco zunanjih ministrov v Ottawi ali po njej, je Dermoth odgovoril, da ameriškemu zunanjemu ministrstvu o tem ni nič znanega. Italijanski ministrski predsednik De Gasperi je po poročilu beneškega lista »Il Gazzettino« izjavil, da bi preložitev občinskih volitev v STO na mirnejši čas lahko prispevala k treznejšemu sklepanju glede ureditve tržaškega vprašanja. Če pa to ni mogoče, morajo italijanske stranke v Trstu nastopiti z enotno listo.

Udeleženci padalskega tekmovanja
gostje maršala Tita

Bled, 21. avgusta (Tanjug). Pokrovitelj I. svetovnega padalskega tekmovanja maršal Tito je priredil sinoči na Bledu slavnostni sprejem na čast udeležencev tekmovanja, ki so se ga udeležile vse delegacije tujih tekmovalcev in jugoslovanska tekmovalna skupina.

Pri sprejemu so bili navzoči tudi predsednik Centralnega odbora Ljudske tehnike **Franc Leskošek**, predsednik vlade LR Slovenije **Miha Marinko**, predsednik Letalske zveze Jugoslavije generalmajor letalstva **Ladislav Ambrožič**, sekretar Centralnega odbora Ljudske tehnike **Slavko Filipi** in predstavniki organizatorjev tekmovanja.

Ko se je pozdravil in spoznal z gosti, jim je maršal Tito prisrčno želel dobrodošlico:

»Pozdravljam tuje in domače goste, je dejal, **in jim želim dobrodošlico. Vsem tekmovalcem čestitam k uspehu, ki so ga dosegli pri tekmovanju. Na vsakem tekmovanju so zadovoljni in nezadovoljni in tako je seveda tudi na tem. Tistim, ki so imeli manj sreče, želim, da bi z marljivim vežbanjem dosegli v prihodnje čim boljše uspehe. Mislim, da je to prvo svetovno padalsko tekmovanje — zadovoljen sem zlasti, ker je bilo v Jugoslaviji — prav tako korak k tesnejšemu mednarodnemu sodelovanju in razumevanju med posameznimi narodi. Prepričan sem, da bodo imela taka tekmovanja po številu udeležencev, predstavnikov raznih narodov na svetu, v prihodnje še več uspeha, kot ga je imelo to tekmovanje.**

Se enkrat želim vsem veliko uspehov in nadaljnji napredek v tej letalski disciplini — padalstvu in še enkrat vse pozdravljam z dobrodošlico.«

Gosti so s ploskanjem in odobravanjem pozdravili besede maršala Tita.

V imenu navzočih tekmovalcev in organizatorjev zleta se je maršalu Titu zahvalil za pokroviteljstvo generalni tajnik Letalske zveze Jugoslavije podpolkovnik letalstva **Mihajlo Velimirović**, ki mu je izročil v spomin na to veliko mednarodno športno prireditev spominsko plaketo.

Maršal Tito se je zahvalil za darilo in nato ostal skoraj dve uri v razgovoru z gosti, ki jim je bila med sprejemom prirejena zakuska.

Svojevrstni propagandni manever
severnokorejskih vojakov za dosego premirja
Čete Združenega poveljstva nadaljujejo z ofenzivo — Glede demarkacijske črte še nobenega sporazuma

Tokio, 21. avgusta. Voditelj delegacije za pogajanja v Kesongu admiral Joy je sporočil voditelju korejske delegacije generalu Nam Ilu, da so povsem neutemeljene obdolžitve, da bi bili vojaki OZN kršili nevtralnost Kesonga in ubili tam nekega severnokorejskega vojaka. Dosedanja preiskava tega ne potrjuje. Predstavnik delegacije Združenega poveljstva za zazgovore o premirju general Nichols je izjavil, da so kitajskega vojaka ubili v nevtralni coni okrog Kesonga verjetno civilisti. Dodal je, da je preiskava ugotovila, da je prišlo predvčerajšnjim ob zori šest oseb v vas Songangni, ki leži v nevtralni coni, in podoba je, da so te osebe napadle kitajsko patruljo ter ubile vodjo patrulje.

Danes so se ponovno sestali člani pododbora, ki razpravlja o demarkacijski črti in demilitarizirani coni. Na fronti se nadaljuje zavezniška ofenziva, ki traja sedaj že četrti dan.

Severnokorejci so na svojevrsten način poskušali skleniti premirje mimo pogajanj v Kesongu. Pred svojim umikom s postojank na osrednjem odseku fronte so zapustili pločevinaste škatlje, v katerih so bila pisma, naslovljena n oficirje in vojake oboroženih sil OZN. V teh pismih severnokorejski oficirji in vojaki predlagajo, naj bi vojaki na obeh straneh na določenem prostoru med obema frontama odložili orožje in na lastno pest sklenili premirje. Kake meje na 38. vzporedniku v teh pismih ne omenjajo.

William Foster za večjo pomoč nerazvitim deželam

Washington, 21. avg. Vodja uprave za gospodarsko sodelovanje William Foster je napovedal, kakor poroča United Press, organiziranje posebne radijske kampanje, ki naj bi ameriške poslovne kroge čim bolj zainteresirala za pomoč slabo razvitim državam. V tej zvezi bodo zlasti opozarjali, kakšen pomen ima dvig proizvodnosti v industriji in kmetijstvu teh držav, dalje uvedba novih industrijskih panog na področjih, kjer bi to pripomoglo h gospodarskemu napredku in politični stabilnosti, in razširitvi zasebnih kreditnih olajšav ter investicij.

Angleški sindikalni funkcionar FRED HUGHTON
o smotrih naših in angleških sindikatov
Njegovi vtisi z obiska v Jugoslaviji

Beograd, 21. avgusta (Tanjug). Predsednik sindikata uslužbencev Velike Britanije g. Fred Hughton, ki je že 14 dni v naši državi kot gost centralne uprave sindikata državnih uslužbencev, je izjavil danes v Beogradu, da uživajo sindikati v naši državi vsestransko pomoč vlade pri kulturno-prosvetni izobrazbi delavcev in uslužbencev in za zboljšanje njihovih socialnih ter materialnih razmer.

V svoji izjavi sodelavcu Tanjuga po vrnitvi s svojega potovanja po Jugoslaviji, je britanski gost govoril najprej o delovanju britanskih sindikatov, pri čemer je poudaril, da je to delovanje »v prvi vrsti osredotočeno v vprašanje plač, v mejah možnosti na omejevanje dobičkov in zniževanje cen. Na ta način, je izjavil g. Hughton, je delovanje naših sindikatov usmerjeno v zboljševanje življenjske ravni, ki je že na znatni višini.

Ko je razlagal nato svoje vtise o delu naših sindikatov, je g. Hughton izjavil med drugim:

»Osnovni činitelj, ki olajšuje vašim sindikatom delo pri izpolnjevanju omenjenih nalog, so politične razmere v vaši državi. Vi imate to prednost, da ni nevarnosti, da bi prišla politika vlade v spor s koristmi delavcev, tako da imajo vaši sindikati vedno možnost ob polni podpori vlade izpolnjevati svoje naloge za prosvetni in kulturni dvig delavcev in za zboljšanje njihovih materialnih ter socialnih življenjskih pogojev. Prav tako imate velike možnosti za sodelovanje med delavci in upravami podjeti, pa tudi v samih podjetjih — s sistemom delavskih svetov, medtem ko je pri nas morda bolj obdelan sistem tega sodelovanja, je pa več možnosti za spore med naziranji. Glede na istovetnost koristi so v vaši državi tak spori izključeni.

Naslednje vprašanje, o katerem je govoril g. Hughton, je bil spor med Jugoslavijo in ZSSR. Ko je poudaril, da je po političnem prepričanju socialist in da ne sprejema komunizma kot politične doktrine, če je s komunizmom razumeti politiko, ki jo izvaja Kominform, je g. Hughton, govoreč kot angleški državljan, izjavil med drugim: »Kominform je povzročil in povzroča veliko škodo delavskemu gibanju v državah Zahodne Evrope, ker s svojo propagando dezorientira množice, nam socialistom pa otežkoča napore, da bi pokazali množicam pot, po kateri korakamo, pot demokratizacije družbe, da bi jim pokazali, da se lahko tudi po tej poti pride do uresničitve socializma. Ljudem v Veliki Britaniji je še vedno težko razumeti, da obstoje druga komunistična naziranja razen tistih, ki so znana pod imenom informbirojščine. V Veliki Britaniji še prevladuje mnenje, da nasprotstva med ZSSR in Jugoslavijo niso nasprotstva med dvema povsem nasprotnima političnima sistemoma, temveč da gre za navadna nasprotstva med voditelji teh držav. Prav zaradi takega mnenja v Veliki Britaniji, mi je nenavadno drago, da sem prišel v vašo državo in se na kraju samem prepričal, da je v praksi velika razlika med naziranji, ki so znana pod imenom informbirojščine in vašim političnim naziranjem bodisi, da ga imenujete komunizem, socializem ali pa kako drugače.

Na koncu je g. Hughton izjavil: »Trdno sem prepričan, da imajo vaša stvarnost in smotri, po katerih stremite, zelo veliko podobnosti s cilji, h katerim stremimo mi, britanski socialisti — t. j. zgraditvi socializma.«

Stokes grozi z odhodom iz Perzije

London, 21. avg. (Tanjug). Včerajšnji britanski tisk komentira včerajšnji sestanek vodje britanske delegacije Stokesa in Trumanovega posebnega odposlanca Harrimana s perzijskim predsednikom vlade Mosadikom, pri čemer poudarja, da je Harriman verjetno sporočil Mosadiku, da je ZDA veliko na tem, da bo rešen britansko-perzijski spor.

Davišnji list »Daily Telegraph« piše, da je bil predvčerajšnji odgovor perzijske vlade na britanski načrt tak, da ga bodo objavili samo, če bo prišlo do prekinitve razgovorov in če bo britanska delegacija prisiljena vrniti se v London.

Po pisanju lista »Times« bo treba veliko naporov preden se bodo Perzijci prepričali, da je to zadnja ponudba Britanije in da jih tudi ZDA niso pripravljene podpirati, če bo Velika Britanija prisiljena umakniti strokovnjake iz Abadana.

List »Daily Herald« poudarja, da so razgovori še vedno na robu poloma in trdi, da Stokes ni pripravljen ostati v Perziji in se bo verjetno vrnil v London konec tega tedna, če se položaj ne bo zboljšal.

Boj z nevarno roparsko tolpo v Ameriki

New York, 21. avg. V kolumbijski pokrajini Toriba je policija izsledila široko razpredeno tolpo, ki je terorizirala prebivalstvo. Pet in dvajset razbojnikov je bilo v borbi ubitih, 40 pa so jih ujeli. Rešili so 21 družin, ki so jih razbojniki držali kot talce, da bi izsilili odkupnino.

Turški odgovor na protest SZ

Ankara, 21. avg. Turska vlada je izročila sovjetskemu odpravniku poslov v Ankari noto, v kateri priznava, da so turška letala kršila sovjetski zračni prostor. Poudarja pa, da se je to zgodilo po pomoti. Turška vlada zagotavlja, da bo poskrbela za to, da se kaj takega v bodoče ne bo več zgodilo.

Francoske čete v Indokini
so uničile Ho Ši Minhov operativni štab
Vietnamskim poveljnikom se je posrečilo umakniti

Saigon, 21. avgusta. Po sporočilu štaba francoskih oboroženih sil v Indokini, ki ga prenaša Reuter, so štirje francoski bataljoni uničili operativni štab poveljnika Ho Ši Minhovih oboroženih sil v Košinšini.

Francoske oborožene sile so izvedle to akcijo med 9. in 13. avgustom, poprej pa so si še utrle pot skozi pragozd, ki leži 45 km severno od Saigona. Francoske oborožene enote so uničile približno 1000 barak, tovarno orožja, dve tiskarni ter zaplenile bolnišnico in velike količine streliva. Vietnamskim poveljnikom je uspelo, da so se umaknili.

Sporočilo tudi pravi, da se vietnamske čete umikajo čez vietnamsko mejo v Kambodžo.

Že 2000 mladincev želi zatočišče v zahodnem Berlinu

Berlin, 21. avgusta (Tanjug). Kakor poroča dopisnik lista »Times«, je med kominformovskim propagandnim »svetovnim mladinskim festivalom« v vzhodnem Berlinu okr g 2000 vzhodnonemških mladincev izkoristilo obisk v zahodnem Berlinu, da bi tam zaprosili za politično zatočišče. Vendar so zahodnoberlinske oblasti dovolile bivanjem v zahodnem Berlinu samo 130 mladincem iz Vzhodne Nemčije.

Na Madžarskem na vidiku nove »čistke«

Novi Sad, 21. avg. (Tanjug). Novosadski list »Maggyar Szo« piše, da zahteva glasilo partije madžarskih delovnih ljudi »Szabad Nep« razširitev borbe proti »sovražnim elementom«. Sovražni elementi, piše budimpeštanski list, prehajajo sedaj iz vodilnih državnih organov v proizvodnjo. Po zaslugi svoje iznajdljivosti dobe čestokrat tudi partijske knjižice. Ko piše o položaju v madžarski vasi, ugotavlja list, **»da se je sovražnik tudi tam okrepil«.**

Pisanje tega lista, končuje »Maggyar Szo«, napoveduje, da bo »čistka«, ki je desetkovala vrste centralnega državnega in partijskega vodstva, sedaj zajela tudi madžarsko industrijo in vas.

Edini židovski izseljenec iz SZ 73-letna starka

Tel Aviv, 21. avg. (Tanjug). Po pisanju izraelskih časopisov je nedavno prispel v Izrael prvi in edini židovski izseljenec iz Sovjetske zveze. To je 73-letna starka, ki ima sina v Izraelu.

Izjavila je časnikarjem, da je že pred tremi leti vložila prošnjo za izselitev, vendar so ji prošnjo šele sedaj rešili. Medtem je morala izpolnjevati vse formalnosti, ki so jih oblasti zahtevale, da bi lahko odpotovala.

Železniška nesreča na Madžarskem

Dunaj, 21. avg. Potniki pripovedujejo, da se je zgodila na progi Budimpešta Szekesfehervary huda železniška nesreča. Budimpeštanski brzovlak se je zaletel v lokalni delavski vlak. Oblasti nočejo dati o tej nesreči nobenega pojasnila, priznavajo pa, da gre za hudo nesrečo. Koliko je bilo žrtev, še ni znano.

Kljub nezadovoljstvu Anglije in Francije
nadaljujejo ZDA pogajanja s Španijo
Ameriška vojaška misija odpotovala na razgovore k Francu

Washington, 21. avg. (Tanjug) Ameriško obrambno ministrstvo je včeraj sporočilo, da je ameriška vojaška misija odpotovala v Spanijo. Na čelu misije je letalski general James Spray, člani misije pa general Samuel Conley, član evropskega štaba v Heidelbergu in kontraadmiral Robert Campbell, načelnik štaba VI. ameriškega brodovja, ki je že prispel v Madrid.

Obisk te ameriške misije v Spaniji imajo za nadaljevanje razgovorov, ki jih je vodil v Madridu admiral Sherman. Člani misije bodo imeli razgovore z najvišjimi španskimi državnimi funkcionarji, vštevši generala Franca.

V zvezi z odhodom te vojaške misije v Španijo, poroča United Press, da bo misija inspicirala letalska in pomorska oporišča, katere bodo ZDA verjetno zahtevale od Španije.

Francija se boji za svoj vpliv v Sredozemlju

Pariz, 21. avg. United Press, ki se sklicuje na izjave pariških verodostojnih krogov, poroča, da povzroča Franciji vedno več skrbi britansko-ameriška politika v Sredozemskem morju. Zato bo Francija zahtevala večji vpliv na vprašanja Bližnjega Vzhoda, ki jih bodo obravnavali na washingtonski konferenci treh velesil letos oktobra.

V korist te trditve navaja agencija pisanje popoldnevnega lista »Le Monde«, ki obtožuje Veliko Britanijo in ZDA, da pozabljajo Francijo v svojih vojaških načrtih v Sredozemskem morju. Politika Francije v Sredozemskem morju, piše časopis »Le Monde«, se odlikuje zlasti po tem, da Francija ne sodeluje v mednarodnih načrtih za obrambo tega področja.

V Indiji umre letno pol milijona ljudi za jetiko

New Delhi, 21. avgusta (Tanjug). V letošnji akciji »Borbe proti tuberkulozi«, ki jo je sprožila indijska vlada, so cepili približno 5 milijonov ljudi s cepivom BCG. Vendar pa bi morali na indijskem polotoku cepiti najmanj 170 milijonov ljudi, ki so podvrženi tej bolezni. Po še nepopolnih podatkih, ki so jih objavile sanitarne oblasti, umre v Indiji letno na tuberkulozi več kot pol milijona ljudi, za malarijo povprečno 300.000 in zaradi koz 400.000 ljudi letno.

NAJNOVEJŠE ŠPORTNE VESTI

KONGRES MEDNARODNE FEDERACIJE ZA HOKEJ NA LEDU V OPATIJI

Zagreb, 21. avg. V Opatiji bo od 24. do 29. avgusta kongres mednarodne federacije za hokej na ledu. Razen strokovnih vprašanj bo kongres obravnaval tudi vprašanje reorganizacije svetovnega prvenstva, udeležbe na olimpiadi in ponovni sprejem Nemčije in Japonske v članstvo.

Pričakujejo, da se bo tega kongresa udeležilo okrog 60 delegatov. Svoj prihod so napovedali predsednik federacije profesor Hardy (Kanada), predsednik evropskega dela organizacije Fritz Batschi (Švica) in delegati iz Belgije, Finske, Švedske, Norveške, Danske, Holandije, Nemčije, Francije, Švice, Avstrije, Italije, ZDA in Japonske.

VREMENSKA NAPOVED ZA SREDO 22. AVGUSTA

Naraščajoča oblačnost s krajevnimi padavinami. Temperatura do 24 stopinj Celzija.

V MARIBORU BODO LETOS
ZAČELI GRADITI NOV KOLODVOR

Ruševine in za silo skrpani provizoriji nekadnjega mariborskega glavnega kolodvora vsa leta po osvoboditvi zelo kazijo sliko lepo obnovljenega mesta. Zato bodo pač vsi Mariborčani pozdravili novico, da je komisija za revizijo programov pri Svetu za promet vlade FLRJ odobrila gradbeni program za novi kolodvor; zagotovljen pa je tudi kredit za gradnjo. Novi kolodvor bo skrbel za neoviran promet severne tretjine mesta, pa predvsem opravljal funkcijo obmejnega kolodvora.

Postajališče bo imelo dva perona s tremi tiri za potniški promet, od teh bosta dva tira na obtočnem peronu, do katerega bodo peljali podzemeljski hodniki. Na čelni strani stvabe bo postajni vestibul s 4 blagajnami, uradom za informacije in odpravo prtljage. V postajnem poslopju bodo dobili prostor uradi za prometno službo, carinsko kontrolo in obmejni pas, čakalnice, restavracija, stranišče z umivalnicami za potnike itd. Na severnem koncu bodo pozneje zgradili veliko novo zgradbo za pošto Maribor 2. Kolodvorska pošta bo razen za notranji poštni promet skrbela tudi za reden potniški promet s tujino, zgradba bo pa — kakor kaže — večja od nekdanje carinarnice, ki je bila porušena ob bombnih napadih.

Detajlne načrte za kolodvor bo izdelala mariborska podružnica »Slovenijaprojekta«. O njegovih tozadevnih študijah so pred dnevi živo razpravljali mariborski inženirji in arhitekti. Vsi so bili enotni v tem, da je treba z gradnjo novega kolodvora čimprej pričeti.

Pred začetkom gradnje novega kolodvora bo treba odstraniti sedanji nasip pred postajnim poslopjem, tako da bo dohod do vestibula pozneje v višini Partizanske ceste. Odstraniti bo treba tudi ostanke sedanjega kolodvora, za čas gradbenih del pa severno od postaje zgraditi postajne provizorije, ki bodo omogočili neoviran promet.

S proslave 50-letnice idrijske realke: Podpredsednik Prezidija Ljudske skupščine LRS tov. Ivan Regent, slikar Božidar Jakac in predsednik Zavoda za varstvo kulturnih spomenikov LRS tov. Edo Turnher v sprevodu bivših dijakov prve slovenske realke in Idrijčanov

Teze za izdelavo navodila o organizaciji administrativnega poslovanja ljudskih odborov

Svet za zakonodajo in izgradnjo ljudske oblasti vlade FLRJ je izdal teze za izdelavo navodila o organizaciji administracije in administrativnem poslovanju ljudskih odborov. Razen prejšnjih tez o organizaciji okrajnih in mestnih ljudskih odborov in izdelave statutov ljudskih odborov so tudi te teze predmet razprave v svetih za zakonodajo in izgradnjo ljudske oblasti ljudskih republik. Na podlagi razprave in predlogov bo vlada FLRJ pozneje izdala splošno navodilo o organizaciji administracije in administrativnega poslovanja ljudskih odborov.

Organizacija administracije obsega notranjo razdelitev dela v administrativnem aparatu ljudskih odborov, razdelitev na notranje delovne organizacijske enote in odrejanje delovnih mest. Določen je delokrog posameznih delovnih enot kakor tudi dolžnosti, pooblastila in odgovornosti slehernega uslužbenca v administrativnem aparatu in njihova medsebojna povezanost.

Administrativno poslovanje obsega način in postopek opravljanja raznih poslov v administrativno tehničnem pogledu, n. pr. postopek s pošto, diktiranje in prepisovanje, postopek z inventarjem in materialom. Izročitev dolžnosti, evidenca in poročevalska služba itd.

S splošnim navodilom o organizaciji administracije in administrativnem poslovanju ljudskih odborov bodo postavljena splošna načela organizacije administracije in administrativnega poslovanja v ljudskih odborih. Na podlagi teh načel izdajajo ljudske republike svoja navodila za posamezne tipe ljudskih odborov, a ti svoje administrativne poslovnike. Na ta način bo uvedena enotnost v administrativnem poslovanju ljudskih odborov, kar bi omogočilo, da se bodo uslužbenci, ki prehajajo iz enega ljudskega odbora v drugi, takoj koristno vključili v delo. Izdelali bi se enotni priročniki in razni obrazci za administrativno poslovanje v ljudskih odborih. V administrativnem poslovanju bi se vse, kar je nepotrebnega, odpravilo in administracija bi se poenostavila. Hkrati bi se posli osredotočili na enem kraju (registriranje, arhiviranje, dopisovanje ipd.). Obdržala bi se tista poročevalska služba in evidenca, ki je nujno potrebna. Uporabljali bi se samo tisti obrazci, ki so z navodilom predpisani. Z izdelavo navodila bi se ustvarili pogoji za hitro usposabljanje in strokovno dviganje administrativnih kadrov ljudskih odborov. Novi uslužbenci bi se zelo hitro usposabljali za opravljanje poslov, medtem ko bi obstoječi kader utrdil svoje strokovno znanje.

Teze določajo ustanovitev komisij v republiških svetih za zakonodajo in izgradnjo ljudske oblasti. V komisiji bi bili ugledni strokovnjaki, poznavalci organizacije in administracije, ki bodo v ekipah obiskovali posamezne ljudske odbore in hkrati s predstavniki teh odborov, ki bodo hkrati člani ekip, jemali podatke o sedanji organizaciji administracije in njenem funkcioniranju v posameznih tipičnih ljudskih odborih. Tako bi se obšli okrajni ljudski odbori pretežno industrijskega in kmetijskega značaja, mestni ljudski odbori v sestavi in izven sestave okraja, ljudski odbor mesta, ki ima rajonske ljudske odbore, rajonski ljudski odbori kakor tudi nekateri večji in manjši krajevni ljudski odbori. Dalje bodo sveti za zakonodajo in izgradnjo ljudske oblasti ljudskih republik na podlagi predlogov komisij izdelali predlog o tem, kaj naj obsega splošno navodilo, zlasti pa podrobno izdelan načrt republiškega navodila.

V predlogih za izdelavo navodila, kakor je poudarjeno v tezah, je treba zlasti obdelati administracijo v zvezi z delom kolektivnih organov (skupščin, svetov, odborov), možnost skupnega opravljanja določenih služb za več sosednih ljudskih odborov (n. pr. katastrski urad za več okrajev). Prav tako se bo proučilo, v kakšni meri vplivajo na organizacijo administracije v ljudskih odborih novi odnosi na področju upravljanja gospodarskih in državnih služb in kako je treba organizacijo administracije prilagoditi tem novim odnosom. Dalje so v tezah podrobno pojasnjena vprašanja iz organizacije administracije: razdelitev na notranje delovne enote, delovna mesta, pooblastila in odgovornost slehernega delovnega mesta in njihova medsebojna organizacijska povezanost, kontrola dela administrativnega aparata, zagotovitev zakonitosti v delu in poučevanju uslužbencev.

V načrtu tez se predlaga, da se mora v republiškem aparatu kakor tudi v okrajnih in mestnih ljudskih odborih proučiti vprašanje ustanovitve stalnih organov kakor tudi potreb za uvedbo administrativnih inšpektorjev v republiških svetih in večjih ljudskih odborih, ki bi izvrševali strokovno inšpekcijo in instruiranje administrativnega aparata ljudskih odborov, dokler se ne bo administracija v ljudskih odborih utrdila in njihov aparat ne okrepil. Delo na organizaciji in napredku administracije bi moralo biti po tezah centralizirano v svetih za zakonodajo in izgradnjo ljudske oblasti ljudskih republik. (Tanjug)

Še en partizanski spomenik v novomeškem okraju

V nedeljo 19. avgusta je Krajevna Zveza borcev iz Šmihela pri Novem mestu izpolnila obljubo, ki so jo člani organizacije dali že pred leti: na robu gozdička blizu starodavne cerkve sv. Roka, odkoder je najlepši razgled proti mestu in dolini Krke, so postavili lep spomenik padlim borcem, talcem in žrtvam fašizma.

K slavnostni otvoritvi se je zbralo precej prebivalstva iz Šmihela in okoliških vasi, navzoči pa so bili tudi zastopniki številnih množičnih organizacij, predstavniki oblasti, JA, gasilci iz Šmihela itd. V imenu KO Zveze borcev je začel slovesnost Gusti Burgar, za njim pa je govoril član okrajnega odbora ZB Jože Zamljen. Po pozdravnih besedah podpolkovnika Jeriča so člani organizacij in sorodniki padlih partizanov ter žrtev položili pred odkriti spomenik vence in šopke, častna salva pa je veljala pokojnim 38 partizanom in 28 žrtvam, v katerih čast in spomin je spomenik postavljen. Lep, skoraj štiri metre visok spomenik, ki je zgrajen iz domačega kamenja in ima dve marmornati plošči, stoji na kraju, kjer je padel partizan Zvone Runko - Pavle iz Regrče vasi.

Popoldne se je razvil pri Mrvarju na Hribu partizanski miting.

Če bi les več ne gorel...

To zveni skoraj kakor tiste želje iz pravljic, n. pr. Mizica pogrni se, ali Odpri se pot do zakladov! — Naj bi les več ne gorel... Izpolnila bi se ena največjih želja raznih obdelovalcev lesa. Les ima celo vrsto izvrstnih lastnosti, tako da je že marsikje dandanes najboljše gradivo, čeprav že nastopa doba umetnih smol (plastičnih mas), ki izpodriva kovine, kavčuk, keramiko itd. Slaba lastnost lesa pa je, da je vnetljivo gradivo. Prav zaradi tega se ga v gradbeništvu še zmeraj zelo

Ogenj besni v utici, prepleskani z »magnoksom« — lesu pa ne more do živega

izogibamo; zato se tudi še ni razvila bolje izdelava zložljivih lesenih hiš. Stavbni red navadno prepoveduje graditev lesenih hiš v strnjenih naseljih. Ni še dolgo, odkar sta bila v Ljubljani dva večja požara: vnele so se lesene zgradbe (n. pr. poslopje gozdarskega tehnikuma na Viču).

Zdaj pa se je skoraj popolnoma nepričakovano uresničila stara želja: Les več ne gori! V soboto smo bili priče tega čudeža v ljubljanskem Tivoliju, kjer je komisija strokovnjakov ob sodelovanju gasilcev drugič javno preskusila odpornost lesa proti ognju, če les premažemo s posebnim pleskom. Sicer so že dolgo znana sredstva, ki jih uporabljajo za varstvo lesa pred ognjem — n. pr. vodno steklo — vendar doslej niso mogli biti z nobenim dovolj zadovoljni. Seveda imajo v naprednejših državah precej dobra impregnacijska sredstva, ki pa so nam na splošno nepristopna: predraga za uvoz.

Naša država ima dovolj surovin za izdelavo kemičnih sredstev za zaščito lesenega gradiva pred požari. Vendar ni bila tako lahka naloga, ki se je je lotil ing. Janko Cuček, ki je zaposlen v »Iliriji«, ljubljanski tovarni kemičnih izdelkov. Izbrati je bilo treba surovine, ki jih pri nas ne primanjkuje in so poceni; morajo pa tudi kar najbolj ustrezati namenu. V tem pa se skriva velika težava, ker se anorganske snovi, ko izločijo vodo, navadno kristalizirajo, tako da se plesk ne veže dobro z lesom ter se lušči. Najti je bilo treba snovi, ki dajo plesku lastnost, da se vpije v les podobno kakor olje. Kemik je zadovoljivo rešil nalogo: izbral je surovine, ki ustrezajo vsem zahtevam v naših razmerah. Zdaj so novo sredstvo, ki se imenuje »magnoks«, končno preskusili.

Prvi poskus ni bil dovolj prepričljiv, ker so postavili obe utici — popleskano in nepopleskano — skoraj tik drugo ob drugo. Vendar se je že prvič pokazalo, da plesk presenetljivo dobro varuje les pred ognjem. Tedaj je v leseni utici temperatura dosegla okrog 800° C, tako da sta se stopila svinec in aluminij, ob silnem dolgotrajnem zublju. V soboto pa so postavili utici približno 10 m narazen.

Okrog sedem minut je gorelo v utici, vendar se plamen ni prijel lesenih sten

V popleskani in kontrolni utici so naložili enaki grmadi in ju polili z enako količino nafte. Nepopleskana utica se je vnela že v dveh minutah, z magnoksom zavarovana pa je ostala nepoškodovana še po šestih minutah, ko je grmada že dogorevala. Potem so popleskano utico napolnili še drugič z grmado goriva in ga polili z nafto, tako da je ogenj izbruhnil ob močni eksploziji. Gorelo je s silnim plamenom; utica bi se stopila ali vsaj skrivila, če bi bila kovinska, tako pa je 5 minut kljubovala najmočnejšim plamenom in ko je grmada že dogorevala, so bile notranje stene le načete. Utica ni niti razpadla, tako da so jo odpeljali kot dokazno gradivo. Številni udeleženci preskusa so se živo zanimali za magnoks in vodstvo tovarne sodi, da spočetka ne bodo niti mogli ustreči vsem naročnikom. Sprva bodo stroški za pleskanje kvadratnega metra lesa stali okrog deset dinarjev, podjetje pa si bo prizadevalo proizvodnjo kar najbolj poceniti še nadalje. Surovin ne bo primanjkovalo. Zdaj je še težko presoditi velik pomen novega sredstva za bodočo uporabo lesa, zlasti kot gradiva za tako imenovane provizorije (barake) in lesene zgradbe sploh.

Sn

Kakšna je udeležba socialističnega sektorja na ljubljanskem trgu?

Intervencija ljubljanskih obdelovalnih zadrug na trgu v Ljubljani je vedno bolj uspešna. Od pomladi dalje nudijo naši zadružniki že velike količine povrtnin in s tem prispevajo, da so se cene znatno znižale. To velja posebno v pogledu cene zgodnjega krompirja, ki se je ustalila in je 13 dinarjev za kilogram. Zadružni krompir pride ves na trg. Nekateri zadružniki bi ga sicer raje prodali doma in morda celo po višji ceni, čeprav dobe zadruge za oddani krompir še 15% v bonih.

Ljubljanske zadruge so v preteklih mesecih spravile na ljubljanski trg znatne količine solate, špinače in drugih vrtnin. Prodajale so tudi ričet, ajdovo moko, sveže meso itd. V zadnjih 14 dneh pa je njihov prispevek na trgu še bolj narastel.

Samo krompirja so poslale na trg nad 100.000 kg, čebule 3.000 kg, stročjega fižola 5.000 kg (fižol kot pridelek iz ohišnic so zadružnice tudi same nosile na trg in ga cenimo na 35.000 kg), rdeče pese 10.000 kg, zgodnjega zelja 5.000 kg, kumar 10.000 kg, paprike (v zadnjih dnevih) 2.000 kg, korenja, peteršilja itd. 1.500 kg. Svežega mesa so nudili 3.000 kg, mesnih izdelkov, suhega svinjskega mesa pa nad 1.000 kg.

Če primerjamo prispevek ljubljanskih kmetijskih zadrug z drugimi dobavitelji državnega in zasebnega sektorja, vidimo, da so ljubljanske zadruge udeležene na našem trgu že z desetimi odstotki, medtem ko znaša pri državnem sektorju (»Sadje-zelenjava«, »Prehrana«, »Ekonom«, Mestna posestva MLO Ljubljana in ostale državne ekonomije izven Ljubljane) ta odstotek 75, pri zasebnih kmečkih gospodarjih 12, dočim 3% odpadejo na državna, zadružna in zasebna kmečka gospodarstva izven Slovenije.

Za ljubljanske zadružnike prodajajo pridelke uslužbenci trgovskega podjetja Mestnega zadružnega sklada, kar pomeni za zadruge znaten prihranek na delovni sili. Če bi namreč morala vsaka zadruga voziti svoje pridelke na trg in jih prodajati gospodinjam, bi to vzelo na dan nad 25 ur delovnega časa vsaki zadrugi. (a)

Nove stanovanjske hiše v Mariboru

Stanovanjska zadruga »Moj dom« gradi v Novi vasi pri Mariboru sedem novih eno in dvodružinskih hiš. Nekatere od njih bodo že pred zimo pod streho. V. B.

Bosenski premogovniki so zaslužili milijone, pa si morajo denar izposojati

Najmočnejša gospodarska panoga v Bosni in Hercegovini je premogovna industrija. Toda gospodarstvo v bosenskih premogovnikih je kaj čudno. V začetku letošnjega leta so bili dolžni kupci premogovnikom 205 milijonov dinarjev. Med terjatvami je celo nekaj takih, ki jih sploh ni več mogoče izterjati. Tako so dolžniki uživali brezplačne kredite, nekateri pa so celo na račun premogovnikov povečali svoja obratna sredstva in spravljali tržni dobiček. Hkrati pa so morali premogovniki plačevati banki obresti za posojila, ker niso imeli od kod dobiti obratnih sredstev.

Po podatkih za julij dolguje železniška uprava premogovnikom nad 32 milijonov din, čeprav je rok plačila tri dni po prejemu računa. Železniške direkcije pa odlašajo plačilo tudi po dva meseca. Največ premoga porabijo prav železnice v Bosni in Hercegovini in sicer 40% celotne proizvodnje, najboljšega premoga pa porabijo 70%. Premogovniki pa imajo velike težave z denarjem, izposojati si ga morajo od bank, plačujejo obresti, banke jih izključujejo iz medsebojnega plačevanja in vpisujejo v »črno listo«.

»Slabemu plačniku lahko dobave ustavimo,« pravi pomočnik direktorja Glavne direkcije za premog Bosne in Hercegovine. »Z železnicami pa je drugače. Železnice imajo v rokah proge, njihove so lokomotive in vagoni, brez tega pa premoga ne moremo prevažati.«

Podjetja lesne industrije ne dajo premogovnikom jamskega lesa, dokler ga ne plačajo, premogovniki pa nimajo denarja in si ga morajo kar naprej izposojati od Narodne banke. Premogovnikom v Banovičih, ki imajo okrog 26 milijonov din obratnih sredstev, dolgujejo sladkorne tovarne, opekarne in elektrarne še okrog 35 milijonov din. Krivi so delovni kolektivi, ki mislijo, da je glavno premog nakopati in odposlati, plačilo pa po njihovem mnenju ni važno. Pravni referenti, kolikor jih sploh je pri upravah premogovnikov, se za ta vprašanja doslej niso zanimali. Zato so mnoge terjatve zastarele.

Pereče je tudi vprašanje kopičenja premoga v skladiščih. V začetku letošnjega leta se je začela v Bosni in Hercegovini kampanja, da bi zmanjšali zaloge premoga. Pred sedmimi meseci ga je bilo v skladiščih 150.000 ton, zdaj pa ga je še vedno 125.000 ton. Tako se kopiči premog iz leta v leto. Največ ga imajo v Kreki, kjer zaloge kar naprej naraščajo. Izjema je samo Breza, kjer so ga imeli v začetku leta 30.000 ton, zdaj pa ga nimajo niti tone. (Po »Borbi«.)

Pionirski sveti se v Zagorju niso obnesli

Pionirske organizacije v Zagorju in okolici se v preteklem šolskem letu niso uveljavile kot izvenšolske organizacije. Njihovo delo in uspehi so bili odvisni od sodelovanja učiteljstva. Pionirski sveti, v katerih so bili zastopniki množičnih organizacij, so bili nedelavni. Člani svetov so se udeležili z malimi izjemami samo prve seje ob začetku šolskega leta, kasneje so povsem izostali. Pionirske organizacije so med šolskim letom delale pod vodstvom učiteljstva in ponekod dosegle lepe uspehe. Med počitnicami so se pa organizacijske vezi pretrgale tako, da ne moremo govoriti o nekem organiziranem delu pionirjev. Radi nedelavnosti pionirskih svetov mnoge pionirske organizacije niso mogle ustanoviti potrebno število interesnih krožkov. Brez pomoči množičnih organizacij in društev niso interesni krožki dosegli svojega namena. Ob začetku šolskega leta bo treba dati pionirskim organizacijam trdno podlago in jim za tem nuditi stalno pomoč. Zato bo treba tudi temeljito pretresti vprašanje: Ali so stare šinski oziroma pionirski sveti v dosedanji obliki sploh prikladni za pospeševanje dela v pionirski organizaciji in kako organizacijsko obliko bi bilo treba uvesti v pionirsko organizacijo? H.

Tyrševo cesto v Ljubljani bodo asfaltirali

Tyrševo cesto popravljajo

V Ljubljani so 16. t. m. začeli urejati Tyrševo cesto od glavne pošte do Ajdovščine. To je prva etapa večjega dela, s katerim bodo uredili cestni, tramvajski in peš promet v središču mesta na Šelenburgovi ulici in Tyrševi cesti od Šubičeve do Tavčarjeve ulice. Prva etapa — od pošte do Dalmatinove ulice — bo predvidoma končana že letos, približno v dveh mesecih, druga etapa — ureditev Šelenburgove ulice in križišča pred pošto — ter tretja etapa — ureditev Tyrševe ceste do Tavčarjeve ulice in križišča na Ajdovščini — pa se bosta predvidoma začeli zgodaj spomladi naslednjega leta.

V vsakem večjem mestu si prizadevajo, da bi bilo mestno središče čim lepše in čim bolje urejeno. Zato redkokje ali pa nikjer ni več v središču tlaka iz velikih granitnih kock, ki je neprimeren tako iz prometnih kot iz estetskih in higienskih ozirov. Povzroča namreč velik ropot, ne dovoljuje vozilom zadostne brzine, ni lep in se zaradi špranj med kockami ne da nikoli temeljito očistiti. Zato je bil že čas, da se tudi v Ljubljani lotimo nadomestitve tega tlaka z boljšim, za središče mesta primernejšim tlakom. Z ureditvijo cestišča je tesno povezana tudi ureditev tramvajske proge, ki je na teh dveh cestah postavljena na makadamski podlagi, kar je povzročalo pogosta usedanja tirnic in s tem stalna popravila.

Tyrševa cesta bo obnovljena po najsodobnejših tehničnih načelih. Cestišče bo asfaltirano in od pošte do palače Slavije razširjeno od dosedanjih 19 m na 22 m. Promet cestnih vozil bo mogoč ob obeh straneh tramvajske proge. Pred »Slonom« in »Putnikom« bo prostora celo za tri vzporedno vozeča vozila. Zato bo tam dovoljeno parkiranje vozil tistih oseb, ki bodo tja prišla po opravkih.

Hodnik na zahodni strani Tyrševe ceste bodo razširili na 4 m. Pred Narodno banko in nebotičnikom bo odpadel s peskom posuti del hodnika, na katerem so sedaj: bencinska črpalka, telefonska celica in drevesa. Ta drevesa zaradi visokih zgradb na obeh straneh ceste itak niso pravilno učinkovala, saj so celo povzročala, da je bilo cestišče videti ožje kot je stvarno bilo. Tudi za vozičke postreščkov tu ne bo več prostora in jih bodo morali preseliti na kako primernejše mesto, n. pr. na nasip pri tromostovju, kjer je že nekoč bilo njihovo stalno mesto.

Od Slavije do Ajdovščine ceste za sedaj ne bodo razširili, ker še ni mogoče porušiti tamkajšnjih hiš. Te bo mogoče odstraniti šele pozneje, kadar bodo za njimi v višini Slavije zgrajene take palače, ki spadajo v središče mesta, n. pr. za kako veliko trgovsko ali hotelsko podjetje, za urade itd. Drugače bi po odstranitvi hiš, ki ovirajo razširitev ceste, za njimi zeval prazen prostor, oziroma neurejena dvorišča, kar bi izgled Ljubljane zelo kazilo. Nekaj sličnega si lahko že nekaj let ogledujemo na Tržaški cesti nasproti Tobačne tovarne. Razen tega rušenje ni utemeljeno tudi zaradi sedanje stanovanjske stiske.

Pri tramvajskem prometu bosta vstopanje in izstopanje urejena tako, da bosta čimbolj razbremenjeni križišči pred pošto in na Ajdovščini. Zato bo postajališče cestne železnice preneseno pred nebotičnik, kjer bosta na vsaki strani proge urejena 40 m dolga in 1.50 m široka otoka. Ta dolžina bo zadostovala, da bodo mogli potniki z otoka vstopati, oziroma izstopati nanj iz 4 tramvajskih voz hkrati, dočim je na Ajdovščini to mogoče le iz dveh voz.

Pred pošto je tramvajska proga speljana v ostrem ovinku, katerega polumer znaša samo okrog 20 m. Po novem bo ovinek mnogo blažji, ker bo polumer znašal 28 m. Trenje koles ob tračnice bo mnogo manjše, zaradi česar bo možna večja brzina in bo tudi manj hrupa. Žal bo s temi deli mogoče začeti šele drugo leto, ker smo navezani na uvoz in je dobava potrebnih tračnic zagotovljena šele februarja 1952. leta.

Po Šelenburgovi ulici je bila doslej na njenem najožjem delu speljana tramvajska proga le enotirno. Zanimivo pa je, da to ni narekovala samo ožina ulice, ampak tudi odpor nekaterih posameznikov, ki ob graditvi proge pred vojno niso dovolili, da bi tramvaj tekel preblizu njihovih hiš. Sedaj takih predsodkov ni in jih tudi ne bi bilo mogoče upoštevati, ter bo proga dvotirna po vsej dolžini ceste. Treba bo samo nekoliko zožiti en hodnik in zmanjšati medsebojno oddaljenost tirov. Za potnike zato ne bo nobene nevarnosti. Treba bo samo zagotoviti, da na levi strani voza v smeri vožnje ne bo odprto nobeno okno, kar bi se že itak moralo izvajati.

Po vsej dolžini novega cestišča bo izmenjan tudi temelj tramvajske proge. Ta temelj bo iz 60 cm debele betonske podlage. Tudi tračnice bodo zalite z betonom, razen zgoraj, kjer pride 2 cm debela plast litega asfalta. Velika masa pod progo bo preprečevala tresenje tračnic in s tem tudi voz.

Ob koncu še nekaj! Nekateri Ljubljančani trdijo, da smo si v Ljubljani postavili preširok program cestnih del. Priznavajo, da je ureditev Tyrševe ceste potrebna, vendar pa smatrajo, da bi bilo treba najprej dokončati dela na ostalih cestah, na Streliški, Domobranski, Zaloški, Smartinski, Medvedovi, Ižanski, Marmontovi in Tržaški. Nekaj je resnice na tem. Ne smemo pa pozabiti, da so s popravilom toliko cest skoraj hkrati začeli predvsem zato, ker so prizadeti volivci na svojih zborih in po množičnih organizacijah zahtevali, da se čimprej začne z delom in so obljubili, da bodo sami opravili vse težaško delo. Če bi svojo obljubo izpolnili, bi bilo večina teh cest že popravljenih. Tako pa le uslužbenci ECZ, ki popravljajo tramvajsko progo na Tržaški cesti, resno izpolnjujejo sprejeto obveznost.

Program cestnih del ne bi bil prav nič preširok, če bi frontne organizacije in sindikati uspeli zainteresirati bilo za plačano bilo za neplačano delo dovolj prostovoljcev. Tudi pri delih na Tyrševi cesti bi jih potrebovali in sicer predvsem za kopanje jarkov, v katerih bodo betonski temelji tramvajske proge. Doslej so samo lokalna podjetja odstopila nekaj delavcev, republiška pa še nobenega, čeprav so prav tako zainteresirana, da bi bilo delo čimprej opravljeno. Upamo, da bodo v bodoče pokazala več razumevanja in da bodo tudi frontne organizacije, zlasti tiste iz neposredne okolice, že v bližnjih dneh izpolnile svojo dolžnost. R.

Poročajo nam

IZ SEŽANE

Doslej v Slovenskem Primorju fluorografiranja prebivalstva še ni bilo, čeprav je število obolenj za tuberkulozo tudi v teh krajih precejšnje. Prva taka akcija se bo začela v kratkem v sežanskem okraju, kjer bosta hkrati delali dve fluorografski ekipi. Ti pregledi bodo za vse prebivalstvo neprecenljive vrednosti in velikega pomena prav posebno še zaradi tega, ker je dispanzerska služba v okraju Sežana še vedno pomanjkljiva in je verjetno, da so žarišča tuberkuloze še prikrita. J. S.

IZ POLJČAN

V prvih osmih dneh je bilo na področju poljčanskega okraja odkupljenih nad 140 ton belih žit razen ovsa, ki ga bodo odkupovali pozneje. Med najboljšimi KLO je Sečovo, kjer so plan izpolnili že s 76%, pri Sv. Petru 67%, v Polju ob Sotli pa 71%. Med zadnjimi pa sta še vedno KLO Brestovec s 23% in Lemberg s 27%. Odkupne baze kmetovalcem takoj denar v celoti izplačajo, poslovalnica Žitofonda v Poljčanah pa vse odkupljene količine sproti odpelje v mladinska skladišča v Slov. Konjicah in Poljčanah. L. V.

IZ PODGORE

Pred dnevi je lovec Pavel Frice iz Podgore, član lovske družine iz Starega trga ob Kolpi, ustrelil blizu svojega doma 40 kg težkega volka. Mrcina take teže je tudi v Beli krajini redkost, ki je lovci ne srečajo vsak dan. Več dni so si ljudje hodili ogledovat iztegnjenega kosmatinca, za katerega bo Frice dobil lepo nagrado. M.

V soboto, 18. avgusta, sta priredila pevski zbor in dramatska skupina OF Nova vas - Maribor kulturno prireditev. Pevski zbor je pod vodstvom Antona Medveška zapel nekaj narodnih in umetnih pesmi, dramatska skupina pa je uprizorila Nušičevo komedijo v enem dejanju »Oblast«. Režijo je vodil Štefan Bujanič.

Na prireditvi sindikalne podružnice Tovarne volnenih in vigogne izdelkov je sodelovala folklorna skupina, pevski zbor in dramatska skupina z Linhartovo »Županovo Micko«.

Isti večer je na Teznem gostovalo kulturno - umetniško društvo Sv. Vid pri Ptuju. Igrali so Nušičevo »Gospo ministrico«. V. B.

Po domovini

Graditev stanovanj v Skoplju. Mestni ljudski odbor v Skoplju je prejel že 170 prijav prebivalcev, ki bi radi zidali stanovanjske hišice. To pa bo težko vskladiti z regulacijskim načrtom, ki določa graditev večjih stanovanjskih hiš. Ljudje tudi ne mislijo na prednosti in finančni efekt pri graditvi večjih stanovanjskih hiš. Skoplje ima zdaj nad 100.000 prebivalcev, medtem ko jih je imelo pred vojno komaj 60.000. Polovica starih hiš je bila zgrajena pred prvo svetovno vojno. Po vojni je zgradila država 2150 novih stanovanj, prebivalci sami pa okrog 130 v skupni vrednosti 750 milijonov din. Toda vse to ni ublažilo pomanjkanja stanovanj v mestu, saj odmaj 7 kv. m stanovanjskega prostora.

Odkupovanje pšenice v Sremu gre počasi. Zaradi počasne mlačve se bo odkup žita v Sremu zavlekel. Do 16. avgusta so odkupili od kmetov in kmečkih zadrug komaj 49% planirane količine pšenice. Bilo je več primerov, da so oddali kmetje slabo žito. Zato je bilo na posvetovanju s predsedniki okrajnih ljudskih odborov in predstavniki odkupnih podjetij sklenjeno, da bodo okrajni, zlasti pa krajevni ljudski odbori odslej strogo pazili na kakovost oddanega žita.

Pulj je dobil 15 milijonov dodatnega kredita za obnovo bolnišnice, šol in stanovanjskih hiš. Planska direkcija LR Hrvatske je odobrila MLO v Pulju dodatni kredit 15 milijonov din. Na seji Izvršilnega odbora MLO je bilo sklenjeno porabiti ta kredit za obnovo splošne bolnišnice, za popravilo mestnih ulic in kanalizacije, za popravilo šol in stanovanjskih hiš. Od začetka letošnjega leta so popravili v Pulju že 1286 stanovanj.

500 Angležev na festivalu v Opatiji. Tuji letoviščarji v Opatiji se zelo zanimajo za folklorni festival, ki bo v septembru. Mnogi tuji gostje so sklenili vrniti se med festivalom v Opatijo. Iz tujih držav se je prijavilo že mnogo obiskovalcev te zanimive prireditve. Samo iz Anglije pričakujejo 500 gostov.

Tovarna »Croatia« bo izdelovala žepne vžigalnike. Da bi zadovoljila potrebe potrošnikov, je razširila naša največja tovarna baterij in žepnih električnih svetilk »Croatia« v Zagrebu izbor raznih okusno izdelanih baterijskih svetilk za spalnice in drugo domačo rabo. Kmalu bo začela izdelovati tudi posebne svetilke za kontrolo jajc. V posebnem oddelku tovarne so začeli v serijah izdelovati žepne škatlice za cigarete in tobak, pripravljajo pa se na izdelovanje žepnih vžigalnikov, po katerih je povpraševanje zelo veliko.

Razglednice z deli hrvatskih likovnih umetnikov. Likovni umetniki Hrvatske so izdali po svoji zadrugi »Likum« prvi dve seriji barvnih umetniških razglednic z 48 motivi, v glavnem z Jadrana, deli znanih hrvatskih slikarjev. Kmalu bodo izšle nove serije reprezentativnih razglednic. Tudi s tem bodo popularizirana dela hrvatskih slikarjev doma in na tujem.

V fazaneriji v Brčkem rede nad 2000 fazanov. Blizu Brčkega je državno lovišče »Medjutinje«, kjer rede nad 2000 fazanov. Odmerili so jim nad 5000 ha prostora. Ta fazanerija je bila ustanovljena že leta 1946, da bi se razmnožili fazani in da bi jih dobila tudi druga lovišča Bosne in Hercegovine. Pozimi imajo fazane zaprte v zimskih kurnikih, spomladi pa jih pošljejo v posamezna lovišča oziroma izpuste na prosto. Državno posestvo razmnožuje večino fazanov z umetnim oplojevanjem v valilnicah, lovi pa tudi fazane po drugih loviščih.

V Slavoniji bodo nabrali najmanj 30 vagonov žira. Letos bodo v Slavoniji prvikrat v večjem obsegu nabirali bukov žir, iz katerega pridobivamo zelo dobro namizno olje. Računajo, da bodo na površini 300 ha nabrali najmanj 30 vagonov žira. Ljudje bodo dobro zaslužili, saj bodo dobili za vsak stot oddanega žira po 8 litrov olja.

Velika hladilnica pri Brčkem bo začela čez nekaj dni obratovati. Zgradili so jo tik Save in v njej je prostora za dobra dva milijona kilogramov živil. Dnevni promet bo dosegel 100.000 kg. Sadje, sočivje, meso itd. bodo lahko hranili v njej po več mesecev brez škode za hranilnost in okus. Naprave zanjo so uvozili iz Švice, le nekaj jih je izdelala tovarna »Rade Končar«. Poslopje je trinadstropno in v njem je tudi tovarna ledu z zmogljivostjo 30 ton na dan. V hladilnici bo zaposlenih zelo malo delavcev, ker bo vse mehanizirano.

Za 6 ton sirkove slame dobe traktor. Čeprav je povpraševanje po sirku zelo veliko, ga zadnja leta kmetovalci v naši državi tako rekoč niso pridelovali. Zato je nastalo tako občutno pomanjkanje metel, ki so se podražile od 30 na 150 do 200 din kos. Metlarji iz Donjega Miholjca, ki so izdelali na leto okrog 100.000 metel, so bili ostali brez surovin in brez posla. Letos pa so posvetili v Slavoniji in Baranji pridelovanju sirka veliko pozornost. Računajo, da bo izvozilo samo državno posestvo »Belje« nad 100 ton sirkove slame. Za vsakih 6 ton sirkove slame bo lahko kupilo traktor 26 KS. Kmečka delovna zadruga »Velebit« iz Višnjevca v osiješkem okraju je dobila lani za sirk z dveh oralov 1,500.000 din.

Atleti JA so tekmovali v Ljubljani

Od 13. do 16. septembra bo v Beogradu vsearmijsko atletsko prvenstvo za naslov prvaka JA za 1951. leto. Do tedaj morajo posamezne cone izvesti svoja izbirna tekmovanja. Pretekli teden so tekmovali vojaki in oficirji KNOJ, te dni pa vojaki garnizonov Postojna, Ljubljana, Novo mesto, Ribnica, Kranj, Maribor in Portorož. Vsak garnizon je poslal na tekmovanje dva tekmovalca za desetoboj, dva za vsako disciplino celotnega olimpijskega sporeda. Skupno je nastopilo nad 200 tekmovalcev. Na medconskih prvenstvih v vsej državi, bo tako tekmovalo skupno 11 conskih ekip, ki se bodo na zaključnem prvenstvu JA pomerile med seboj. Ljubljanska cona je svoje tekmovanje dobro pripravila. Tekmovanje je vodil poročnik Rak Janez ob sodelovanju in tehnični pomoči atletskih sodnikov AZS. V dvodnevnem obširnem olimpijskem sporedu na stadionu ob Tyrševi cesti so se garnizoni razvrstili takole: 1. Postojna 27.850 točk, 2. Portorož 21.979 točk, 3. Ljubljana 21.915. Za njimi: Novo mesto, Ribnica, Maribor in Kranj. Prvak v desetoboju je Radović (garnizon Postojna) s 3835 točkami, drugi Djuraković (garnizon Postojna)

3581 točk, tretji Anžin (garn. Ljubljana) 3496 točk. V desetoboju pa so se posamezne ekipe razvrstile takole: 1. Postojna 4047 točk, 2. Ljubljana 3579 točk, 3. Novo mesto 3424, dalje Ribnica, Portorož in Maribor.

Zmagovalci v posameznih točkah tekmovanja so naslednji: **Teki: 100 m:** R. Galasović (Postojna) 12 sek. — **200 m:** Novak (Postojna) 30.8 sek. — **400 m:** Jevremović (Postojna) 57.5 — **800 m:** Aćimov (Postojna) 2:12.05 — **1500 m:** Putar (Postojna) 4:15.2 — **5000 m:** Petek (Ljubljana) 15:45.0 (sicer tudi aktivni član Odreda) — **10.000 m:** Dudaš (Portorož) 36:12.8 — **110 m zapr.:** Salopek (Post.) 20 sek. — **400 m zapr.:** Doknjaš (Post.) 1:03.6 — **skoki - viš.:** Staublinger (Post.) 155 — **daljina:** Odjakljevski (Novo m.) 599 — **troskok:** Živić (Maribor) 11.52 m — **palica:** Katič (Škofja Loka) 280 cm — **meti - krogla:** Skoko (Portor.) 11.70 — **kopje:** Mirković (Postojna) 48.82 — **kladivo:** Lutrov (Novo mesto) 34.45 — **bomba:** Mirković (Postojna) 62.68 — **disk:** Mitrović (Portorož) 34.25 — **štafete - 4 × 100 m** (49.2); **4 × 400 m** (4:00.4) in **balkansko** (3:49.0) so si osvojile štafete garnizona Postojna, ki so največ pripomogle svojemu garnizonu k prvemu mestu.

Moštvo Luxemburga za mednarodno tekmo »Po Hrvatski in Sloveniji«

Za mednarodno tekmo »Po Hrvatski in Sloveniji« se je že prijavilo moštvo Luxemburga. Luxemburžani bodo letos poslali močnejše moštvo od lanskega. Vsi vozači v ekipi so zelo mladi: dva sta rojena 1932. leta, a samo eden (najstarejši) 1929. leta. Ekipo sestavljajo naslednji tekmovalci: Arnije Franck, Françoise Geldhausen, Charlie Gaul, Johny Goedert, Jeanot Kayser, Robert Choder, rezerve: Raimond Veytert, Guy Kisch in Pitty Scheer.

Goedert in Scheer sta tekmovala že lansko leto v tekmi »Po Hrvatski in Sloveniji«, Charlie Gaul pa je bil letos tretji na dirki »Okrog Avstrije« in prvi pri vzponu na Grossglockner.

Mednarodni waterpoolo turnir

Mednarodni waterpolo turnir na Reki se je končal z zmago reškega »Primorja«, ki je danes premagalo avstrijsko moštvo »Union« s 6:3 (4:1). Tretje mesto je zasedlo moštvo Francije, ki je premagalo ekipo mesta Zagreba s 4:2 (1:0).

Drevi na igrišču Ljube Sercerja v Šiški prvenstvena tekma zvezne košarkarske lige

JEDINSTVO (Zgb) : ŽELEZNIČAR (Lj)

Začetek ob 20. uri.

Panatenske atletske igre

Atene, 20. avgusta. V Atenah so bile zaključene panatenske atletske igre, ki so trajale 3 dni. V navzočnosti okrog 40.000 gledalcev so se tekmovanja zadnji dan začela na zelo svečan način. Pred začetkom tekmovanja so imeli atleti mimohod pred tribuno, oblečeni kot nekoč stari Grki pri takih prireditvah. Po končanem tekmovanju v najtežji disciplini — maratonskem teku — je bil zmagovalec ovenčan z lovorovim vencem. Zmagovalci v drugih disciplinah so prav tako dobili vence in bronaste plakete.

Zadnji dan so bili postavljeni med drugim tile važnejši rezultati: **200 m:** Patrakis (Grčija) 22.3, **1500 m:** Kotjak (Turčija) 3:57.7, **5000 m:** Onel (Turčija) 15:20,0 **400 m zapreke:** Carej (Turčija) 54.3, **troskok:** Mihaelis (Grčija) 13.80, **kopje:** Kamilanis (Grčija) 64.20, **skok v daljino** (ženske): Drabukani (Grčija) 511 cm, **maraton:** Hogsrefe (Zahodna Nemčija) 2:40.45.

Harangozo v Zahodni Nemčiji

Na svetu so štirje namiznoteniški trenerji, ki uživajo mednarodni sloves. To so Anglež Carington, Poljak Erlich, ki živi v Franciji, Barna, nekdanji član češkoslovaške reprezentance, ki živi sedaj v Angliji in naš dolgoletni član reprezentance Tibor Harangozo. Po uspešnem treningu avstrijske ženske reprezentance pred zadnjim svetovnim prvenstvom na Dunaju je dobil Jugoslovan številna priznanja. Reprezentanca Avstrije je v zelo močni konkurenci proti pričakovanju zasedla drugo mesto. Za ta uspeh ima največ zaslug prav Harangozo.

Harangoza so te dni pozvali igralci namiznega tenisa Saabrückena. Harangozo je že odpotoval v Zapadno Nemčijo, kjer bo treniral juniorje in reprezentanco saarske oblasti. Trening bo trajal tri tedne. Septembra meseca bo na Dunaju treniral dunajske igralce, oktobra pa dunajsko reprezentanco namiznega tenisa.

Uspehi naših letalcev v Švici

Na mednarodnem tekmovanju motornih letal v Švici sta jugoslovanska letalca Ivan Gorjup in Zdravko Vukovič zavzela na letalih Aero-2 sedmo mesto. Na tekmovanju je sodelovalo razen švicarskih še 32 letalcev iz 11 držav, med njimi tudi iz Francije, Italije, Jugoslavije, Anglije, Perzije in Holandske.

Jany na Reki

V soboto je bilo na Reki mednarodno plavalno tekmovanje, na katerem so sodelovali razen plavalcev Primorja tudi francoska plavalca Janny in Zins, plavalci avstrijskega prvaka »Uniona« ter zagrebški plavalci.

V plavanju na 200 m prosto je zmagal Janny v času 2:13.2. Na progi 100 m hrbtno je zmagal Francoz Zins v času 1:10.8. Na 100 m prsno je zmagal Salzman (Union) s časom 1:16.0. V štafeti 5×50 m so zmagali francoski plavalci s časom 2:22.8 Waterpolo tekma med ekipo Zagreba in dunajskim »Unionom« se je končala z zmago »Uniona« 2:1 (1:0). Waterpolo ekipa reškega »Primorja« je premagala francosko ekipo s 4:2 (1:1).

Vesti iz tujine

HELSINKI. — Nov evropski boksarski prvak v lahki kategoriji je Finec Eliksaks, ki je knockautiral dosedanjega evropskega prvaka Piera Montrana. Montran si je priboril ta naslov v začetku tega leta z zmago nad Angležem Tompsonom.

DETROIT. — Bivši svetovni prvak Joe Louis je zopet dosegel zmago. Tokrat je premagal po točkah v 10 kolih črnca Jimyja Bivinsa.

DUNAJ. — Na štirih mednarodnih nogometnih tekmah je bilo doseženih 33 golov Gostovali so Hamburger Sportverein (Hamburg) in Werder iz Bremena. V dramatični borbi je Rapid premagal goste iz Hamburga s 6:5 (3:4). Wacker pa je porazil moštvo Werderja z 10:1 (4:1) Rapid je premagal tudi moštvo iz Bremena s 4:1 (3:1). Wacker pa je izgubil tekmo proti Hamburger Sportvereinu z 2:4 (1:0).

RIM. — Sabljaška reprezentanca Italije je premagala v Trentu reprezentanco Francije z 8:3.

DETROIT. — Nov svetovni rekord na 100 km z vodnim letalom je dosegel polkovnik Fred Ascani na letalu tipa »Savre 86« na raketni pogon. Ascani je prevozil to razdaljo v 5 minutah 53 sekundah in 8 desetink sekunde.

BERLIN. — Češkoslovaški rekorder Emil Zatopek je zmagal na progi 5000 m s časom 14:11.6.

RIM. — Italijan Venturi je dosegel nov svetovni rekord v vožnji z motornim čolnom na 1 km z letečim startom Venturi je prevozil to progo s povprečno hitrostjo 155.870 m (stari rekord je znašal 145.800 m). Novi rekord je bil postavljen s posebnim tipom čolna na Saksudiškem jezeru.

MEDNARODNI ŠAHOVSKI TURNIR V MARIANSKIH LAZNIH

Kakor poroča Reuter, so na drugem evropskem medconskem turnirju za svetovno šahovsko prvenstvo, katerega igrajo v Marianskih Laznih na Češkoslovaškem, odigrali doslej 11 kol. Stanje je po tem kolu naslednje: Pachman 8 točk, Szabo 7 in pol, Stolz 7, Renke 6.5, Barcsa 5,5 (1), Foltys, Sajtar in Pitljakovski 5.5, Lokvec in Basioni 5, Barga in Balant 4 (1), Heidenfeld 4 itd.

•

Mail Chess je naslov glasila mednarodne zveze za dopisni šah, katerega izdaja je poverjena med 54 državami članicami Šahovski zvezi Jugoslavije. Mail Chess izhaja mesečno v angleškem, francoskem, nemškem in esperantskem jeziku. Doslej sta izšli že dve številki.

Kaj prinaša zadnja številka Ljudske pravice

V soboto je izšla na 8 straneh 6. številka tednika »Ljudske pravice«. Na prvi strani priobčuje članek Ivana Regenta o reviziji mirovne pogodbe z Italijo in članek I. Tavčarja »Nemoč današnje Francije«. Na drugi strani je obširen informativni članek o vojnem gospodarstvu v ZDA, oziroma o ameriškem boju proti inflaciji. Razen tedenskega političnega razgleda po svetu so priobčeni na tej strani še »Razgovori o evropski armadi« in nekaj gospodarskih novic iz zunanjega sveta. Na tretji strani priobčuje »Ljudska pravica« prvi del razprave Toma Brejca »Pomenek s tovriši o nekaterih vprašanjih življenja in dela naše Partije na terenu«, dalje »Nekaj misli ob okrajni partijski konferenci v Grosupljem« in J. Žižkove »Pripombe k prosti prodaji belega kruha«. Na četrti strani je objavljen odlomek iz knjige Dobrice Cosića »Daleko je sunce«, ki je o njej »Ljudska pravica« že poročala. Na tej strani je še poročilo o diskusiji o novem plačilnem sistemu z naslovom »Nagrajevanje delavcev in uslužbencev« ter nekaj zanimivosti iz življenja in znanosti. Na šesti strani je Mitje Mejaka »Zgodba o veliki ljubezni«, Ivana Potrča »Gorice« (tekst za scenarij), o katerih razpravlja Ivan Skušek, pojasnilo karikature Ivana Cankarja ob izidu prvega zvezka Cankarjevih izbranih del in domači kulturni drobiž. Na sedmi strani so priobčene Darinke Musarjeve »Misli po zaključku tečaja za režiserje — amaterje«, Vasje Ocvirka članek »Gledališče z nevidnimi igralci« in kratke vesti o kulturnem življenju po svetu. Vso zadnjo stran pa je napolnil članek o Vatikanu in jugoslovanski manjšini v Italiji.

Kmetijstvo bo imelo na razstavi poseben oddelek

Kmetijstvo je v poljčanskem okraju razen gozdarstva eno osnovnih gospodarskih panog, zato bo okrajna gospodarska razstava prikazala v posebnem oddelku njegov razvoj in vlogo. Živinorejci bodo razstavili živino ločeno po pasmah. Državno posestvo v Ločah bo prikazalo umetno valjenje perutnine, njeno vzgojo in selekcijo, razen tega pa bo še razstavilo cele družine kokoši in rac tistih pasem, ki so za poljčanski okraj najustreznejše. Kako obdelujejo vinograde, bo prikazalo okrajno posestvo v Slov. Konjicah in hkrati seznanilo obiskovalce, kako zatirati trtne bolezni. Okrajno podjetje Vino-sadje bo razstavilo najboljša vina; kletarji pa bodo tolmačili vinogradnikom kletarstvo. Ekonomija iz Rog. Slatine bo prikazala vrtnarstvo in cvetličarstvo. Močan poudarek bo na sadjarstvu. Razne vrste kmetijskih strojev, njih uporabo, upravljanje in ekonomičnost bo razstavilo okrajno podjetje RZ, poseben oddelek »agrotehnični ukrepi« pa bo analiziral posamezna zemljišča. L. V.

V dvorani topliškega zadružnega doma bodo kmalu imeli prvo kinopredstavo

Že nekaj mesecev je ponos Dolenjskih Toplic lep zadružni dom, ki so ga prebivalci Toplic slavnostno odprli na dan 10. obletnice ustanovitve Osvobodilne fronte. Ko je bil dom dograjen in opremljen, se je razmahnilo v Toplicah živahno kulturno-prosvetno delo, ki ga z zanimanjem spremljajo tudi številni

zdraviliški gostje. Razen nastopov domačih igralcev in gostovanj kulturnih skupin iz drugih krajev pa se Topličani v teh dneh najbolj vesele kinoprojektorja, ki ga je kraj dobil po precejšnji prizadevnosti upravnika Invalidskega doma tovariša Tomljeta. Aparatura bo plačana predvsem z lesom, ki so ga mnogi Topličani prispevali zastonj in tudi obdelali. V prihodnjih dneh bodo delavci »Iskre« iz Kranja nov projektor vstavili v že pripravljene prostore, nato pa bo Topličanom v lepi, prostorni dvorani prvič zaigral njihov pravi, zadružni kino. M.

Takim ljudem je treba stopiti na prste

Kričeč primer zanemarjanja stanovanjske hiše v Rožni dolini v Ljubljani

Anton Žitnik iz Babne gorice št. 2 pri Lavrici je večji kmet, poleg tega ima še v ulici II v Rožni dolini v Ljubljani 2 hiši. Prva, štiristanovanjska, s hišno številko 11, je stara, drugo, s hišno številko 11a, pa je zgradil med vojno in je v njej 6 stanovanj. Za obe hiši se zanima le toliko, da v redu vsak mesec prejme najemnino, ki jo zanj pobira daljna sorodnica, katera tam stanuje. Ta naj bi bila tudi nekak upravitelj, vendar razen za pobiranje najemnine nima od lastnika nobenega drugega pooblastila.

V obeh hišah je kup pomanjkljivosti. V novi niso izgotovljene kopalnice, 2 stranišči, pralnica in nekateri drugi prostori. Dvorišče je neurejeno in so na njem nekaki hlevi, v katerih so prašiči, konj in nekatere druge živali, celo povsem tujih ljudi. Hkrati pa stranke nimajo dovolj drvarnic. Čeprav pralnica ni urejena, je Žitnik hotel strankam onemogočiti dostop do betonskega korita na dvorišču, kjer sedaj perejo perilo. Vrt je oddal tujemu človeku, ki je bil tako nesramen, da ga je prišel obdelat šele potem, ko so stranke že posejale nekaj gredic. Kanalizacija je tako površno izvedena, da se večkrat zamaši in se tedaj gnojnica razliva po kletnem stanovanju in po dvorišču. Takih pomanjkljivosti je še več, najhujše pa je s straniščem v hiši, kjer je zaradi nevarnosti okuženja z nalezljivimi boleznimi morala na pritožbo prizadete stranke posredovati tudi rajonska sanitarna inspekcija.

V tej hiši tričlanska družina že nad dve leti prenaša neznosen smrad iz stranišča, v katerega vodijo vrata naravnost iz kuhinje. Stranišča prav za prav ni več, ker so se deske zaradi strohnelosti že sesule in je videti le polna jama gnojnice. Poleg smradu nadlegujejo stanovalce tudi muhe, ki jih smrad stalno privablja v kuhinjo.

Odločba sanitarne inspekcije, po kateri bi moral Žitnik že do 27. avg. prejšnjega leta izvršiti manjše popravilo, da ne bi bilo več nevarnosti okužbe, je še do danes ostala neizvršena. Zato je bil krivec letos kaznovan z globo 1500 din, kar pa ga očitno še ni izpametovalo, ker se še vedno ni lotil dela. Prizadeta najemnica ne zahteva drugega, kot da lastnik da zazidati luknjo v tleh, dočim je ostala dela pripravljena izvršiti sama, oziroma njen starejši sin.

Kupček razbite stare opeke, ki jo je Žitnik že spomladi pripeljal na dvorišče, je že izgubil svoj učinek, ker so ljudje že sprevideli, da jo je pripeljal samo zato, da bi na pritožbe prizadete stranke lahko »dokazal«, da bo kmalu začel z delom. Tudi v svoji pritožbi proti globi je hotel to izkoristiti rekoč: »... bo delo v najkrajšem času napravljeno, ker sem že napeljal precej potrebnega materiala na lice mesta«. Upamo, da tudi sanitarne inspekcije ne bo več dolgo vodil za nos, ampak da bo ta uporabila sredstva, ki jih ima na razpolago proti takim ljudem, ki izigravajo odredbe ljudske oblasti in imajo tako slab odnos do ostalih ljudi.

Premeteni obtoženec Hiti in njegova družbica pred sodiščem

Ljubljana, 21. avgusta.

Sodna obravnava proti devetim obtožencem, nakupovalcem tuje valute itd. se je nadaljevala včeraj popoldne ob 16. uri, ob 19.30 je bila prekinjena, ob 20. uri pa se je spet nadaljevala. K našemu včerajšnjemu poročilu dodajamo, da je na obravnavi prisotnih le 7 obtožencev; obtoženi Leopold Kranjc je bolan, drugi obtoženec Josip Serše pa je neznano kje, poziva na obravnavo mu niso mogli dostaviti. Bržkone ga noben poštar v LRS ne bo mogel najti.

Po prečitanju obtožnice je zaslišalo sodišče najprej obtoženega Ivana Dovića, ki se je zagovarjal, da je dolarje in zlatnike sicer prodajal zasebnikom, »da pa jih je kupil že pred vojno«. Obt. Josip Gabrijelčič je prekupčeval z zlatniki. Izgovarja se, da se je ukvarjal s takimi posli zaradi izdatkov za bolno hčerko, potem za sina, ki se je vrnil iz vojske in obolel, in slednjič spet za hčerko, ki se je poročila. Izdatkov mu potemtakem ni nikdar zmanjkalo, kakor jih nobenemu državljanu. Vendar je razlika med poštenimi državljani in takimi, kakor je on. Kazniva dejanja je Gabrijelčič priznal.

Lesni manipulant Stane Raznožnik »ima občutek, da je delno kriv«. Trdi, da je prodal odsotnemu obtožencu Kranjcu le 800 dolarjev, ne pa 1400, kakor je obtožen. Tudi on se izgovarja, da je »manipuliral« z dolarji in zlatniki zaradi bolezni — tokrat svoje, ne sorodnikov.

Pred sodnika je stopil premeteni in nesramni obtoženec Ludvik Hiti, ki se, po videzu sodeč, dobro počuti, krivde pa ne »občuti« tako, kakor ga dolži obtožnica. Parket je n. pr. prodajal iz »usluge«. Z nasmeškom in začudenjem je »pojasnjeval« predsedniku senata in tožilcu, kako je »trgoval«. Kaže, da je pravi mojster v lesno-manipulantski stroki. Trudi se, da bi razkril to »mojstrstvo« tudi sodišču, ki se njegovi poplavi besedi in nizanjem zapletenih številk ter pojmov upira in mu ne more verjeti — če sodimo po dolgem zasliševanju.

Za njim jo je primahal pred sodnike obt. Josip Jakilč. Na sodnikovo vprašanje, če je razumel obtožnico in če občuti krivdo, je odgovoril: »Ne, nisem kriv.« Hiti je svojemu pajdašu razmeroma slabo plačal; za »posredovanje« mu je dal prvikrat 3000, drugikrat pa 1600 dinarjev. Ko ga je sodišče soočilo z obtoženim Hitijem, sta se začela prepirati. »Vdal« se ni nihče, vsak je trdil svoje.

Potem je bil zaslišan obt. Rajko Jeršin. Priznal je, da je kupil od Gabrijelčiča 6 zlatnikov. Pravi, da je 3 že uporabila žena za popravilo zob, 3 pa še ima: pokazal jih je sodniku. Gabrijelčič je njegovo trditev pobijal, češ da mu je prodal 12 zlatnikov, ne pa samo šest. Slednjič je bil zaslišan še Andrej Simic, ki si je z nakupom dolarjev hotel kupiti v tujini zdravila. Pravi, da se ni zavedal, da je nakup dolarjev pri zasebniku prepovedan. Dolarje je kupil od Dovića.

Po zaslišanju vseh sedmih obtožencev je sodišče zaslišalo precejšnje število prič, od katerih so se nekatere v svojih izjavah dokaj zapletale in druga drugi spodbijale izjave. Med zasliševanjem prič se je pogosto oglašal obtoženi Hiti, ne da bi mu sodnik to dovolil ali pa ga vprašal.

Sodbo bo izreklo sodišče v sredo ob 10. dopoldne.

V čast petdesetletnice ustanovitve prve slovenske realke, ki jo te dni praznujejo v Idriji, so med drugim odprli tudi razstavo, ki je hkrati nekak temeljni kamen bodočega idrijskega muzeja. Razstava, ki je urejena v treh sobah realčnega poslopja, prikazuje zgodovino prve slovenske realke, zgodovino rudarske Idrije in delo idrijskih čipkaric. Da je za idrijske razmere kar dobro urejena, je v veliki meri zasluga slikarja Božidarja Jakca in nekaterih drugih bivših dijakov idrijske realke, ki so se v teh slavnostnih dneh zbrali v Idriji, da obude spomine iz davnih dijaških dni. Na sliki: Soba, kjer so razstavljeni krasni izdelki po vsem svetu znanih idrijskih čipkaric.

Prihodnjič bo morda molil za vojne zločince?

Župnik Ferdo Zgank iz Kunigunde na Pohorju je pred nedavnim ob neki priložnosti javno molil za pokojnega dr. Antona Korošca, ki se ga naši, posebno še starejši ljudje prav dobro spominjajo, saj je dolga leta vodil njihovo usodo. Prav gotovo ga še številni naši delavci niso pozabili, saj je bil on krivec, da so mnogi med njimi bili v raznih zaporih bivše Jugoslavije samo zato, ker so se borili za pravice delovnega človeka. Krvavi dogodki na Zaloški cesti v Ljubljani v času, ko je bil on notranji minister, nam najbolje potrjujejo, da je bil vse kaj drugega kakor pa resnični voditelj slovenskega naroda.

In za tega človeka misli župnik Zgank, da je potreben molitve in to sedaj, ko je naš slovenski narod dosegel tisto, proti čemer je dr. Korošec nastopal z vsemi sredstvi. Mar si ne bo župnik Zgank jutri še domislil in začel pozivati svoje vernike na molitev za Rupnika, Rožmana, Paveliča in druge vojne zločince? Naši ljudje njihovih grozodejstev še niso pozabili, zato je okoli 150 zastopnikov vseh množičnih organizacij na okrajni konferenci v Poljčanah dne 19. avgusta zahtevalo, da se ga pokliče na zagovor in primerno kaznuje, kar tak človek tudi zasluži. L. V.

Neprevidnost vzrok pogostih nesreč v slovenskih planinah

V slovenskih planinah, zlasti Julijskih Alpah, se je pripetilo zadnje čase nad 20 hujših in ena smrtna nesreča, pri čemer je izgubil življenje Zagrebčan Ratimir Čapek. Največ nesreč se je pripetilo v Martuljkovi skupini, na Prisojniku, Razoru in Mojstrovki, kjer so tudi v normalnih razmerah vzponi najnevarnejši.

Vzroki teh nesreč so neprevidnost samih turistov, ki hodijo v planine brez alpinistične opreme in celo v navadnih čevljih.

Dragotin Kamenar se je smrtno ponesrečil

Sinoči se je na cesti od Samobora do Sv. Nedelje zgodila velika prometna nesreča. Z motorne dirke v Krškem sta se vračala znana motociklista Dragutin Kamenar, državni prvak, in Ladislav Surbek. V temi na cesti sta se hotela izogniti neki ženi, pri tem pa je vozilo zadelo ob cestni kamen. Pri nesreči je Dragotin Kamenar obležal mrtev, njegov spremljevalec Ladislav Surbek je tako hudo ranjen, da je malo upanja na njegovo okrevanje, ranjena pa je tudi žena, ki je nehote povzročila veliko nesrečo.

Nova žaga za suh bukov les

Blizu postaje Pečine-Sušak bodo 1. septembra t. l. odprli novozgrajeno žago na predelavo sušenega in parjenega bukovega lesa. To bo prva žaga te vrste v Jugoslaviji in bo izdelovala parkete in dele za pohištvo samo za potrebe našega lesnega izvoza.

Gradbena dela na žagi so končana, stroji so že postavljeni, čakajo le še končno postavitev transformatorja, ki bo napajal žago s potrebno električno energijo. Tudi dovoljne količine suhe bukovine so že pripravljene, tako da bo lahko nova žaga začela obratovati v polnem obsegu. Njena dnevna zmogljivost bo 90 kubičnih metrov predelanega lesa, ki ga bodo dovažali iz gozdov Gorskega Kotara, Like in Hrvatskega Primorja. D. B.

Preberite tudi tole:

V nedeljo, 26. avgusta, PUTNIK-ov izlet v Opatijo in Postojno. Prijave v poslovalnici Ljubljana! 373-n

Kaj bo jutri in pojutrišnjem

Sreda 22. avgusta — Ostrivoj.

Četrtek, 23. avgusta — Zdenka.

22. avgusta 1944 so v Gornjem gradu v Savinjski dolini pokopali 5 angleških padalcev; istega dne in leta so imele enote XXX. divizije na Krnu srdite boje s sovražnikom;

1862 se je rodil francoski skladatelj, glavni predstavnik nacionalno poudarjenega francoskega impresionizma Claude Debussy. Nastopil je proti močnemu vplivu Richarda Wagnerja in s francosko opero »Pelléas et Melisande« je postavil glasbeno ustvarjanje na nove temelje. Njegov vpliv na glasbeno življenje je še zdaj zelo močan.

23. avgusta 1944 so Nemci in domobranci prodrli iz Novega mesta v zahodno Suho krajino, sabotažna skupina Pohorskega odreda pa je izvedla akcijo na trg Makole;

1944 je bil osvobojen Pariz, Romunija pa je kapitulirala.

Kaj bomo slišali v radiu

Poročila ob 5.15, 6.00, 12.30, 15.00, 19.00, 22.00, 23.55.

5.00 Jutranji pozdrav; 5.25 Veseli zvoki; 5.50 Jutranja telovadba; 6.15 do 7.00 Slovenska narodna in umetna glasba; 12.00 Joseph Haydn: Simfonija št. 104 v D-duru »Londonska«; 12.40 Zabavna glasba, vmes objave; 13.00 Iz predalov pionirskega uredništva; 13.20 Pester spored domačih napevov; 14.00 Dr. Jakobina Zupančič: Zdravstveni nasveti; 14.10 Lahek opoldanski koncert orkestra Radia Ljubljana; 15.15 do 15.30 Zabavna glasba, vmes objave; 18.00 Igra Vaški kvintet, pojeta Božo in Miško; 18.25 Našemu delovnemu človeku moderno in udobno pohištvo: 18.40 Slovenske samospeve poje sopranistka Nada Vidmar, pri klavirju Marjan Vodopivec; 19.10 Zabaven glasbeni spored: 19.45 Prof. dr. Milan Šerko: Kako učinkuje škorpijonov strup; 20.00 Če želite biti kritik . . .; 21.00 Bernard Shaw: Mož usode (slušna igra): 21.45 Hely - Hutchinson: Andante in scherzo (iz simfonije za mali orkester): 22.15 Kaj bo jutri na sporedu: 22.30 Odlomki iz lahkih orkestralnih suit (na valovih 202.1 in 212.4 m): Oddaje za inozemstvo na valu 327.1 m: 22.30 Oddaja v nemščini: 22.45 Oddaja v italijanščini: 23.15 Mirko Polič: Odlomki iz opere »Deseti brat« — izvajajo solisti in orkester opernega gledališča v Ljubljani pod vodstvom dirigenta Sama Hubada: Sivic Pavel: Kolo — Igra orkester Slov. filharmonije, dirigent Jakov Cipci; 24.00 Zaključek oddaje.

Na filmskem platnu prikazujejo

LJUBLJANA — UNION: ameriški barvani film: »Dama v hermelinu«. Kratki film: Mavrovo se gradi. Predstavi ob 18.30 in 20.30. — MOSKVA: ameriški film: »Dedinja«. Kratki film: Filmske novosti 33. Predstavi ob 18.30 in 21.00. — SLOGA: premiera francoskega filma: »Rožnato življenje«. Kratki film: Oceanografski inštitut. Predstavi ob 18.30 in 20.30. Prodaja vstopnic v vseh treh kinematografih od 17.30 dalje. — TIVOLI: ameriški film: »Oklahoma Kid«. Kratki film: Beograjsko gledališče. Predstava ob 20. Prodaja vstopnic eno uro pred pričetkom predstave. — LETNI — DOM LJUDSKE MILICE: ameriški film: »Dedinja«. Kratki film: Polet s smučmi Predstava ob 20. — TRIGLAV: ameriški film: »Hrepeneča vdova«. Kratki film: 1. maj 1951. Predstava ob 20. — ŠIŠKA: angleški film: »Obala« Kratki film: Na meji. Predstava ob 20. — VEVČE: holandski film: »Blagoslov«. Kratki film: Razstava OF.

MARIBOR — PARTIZAN: ameriški barvani film: »Šeherezada«. Kratki film: Iz tehnike filma. — UDARNIK: ameriški film: »Morja široka cesta«. Filmske novosti 33. — LETNI: ameriški film: »Morja široka cesta«. Kratki film: Iz tehnike filma. — STUDENCI: ameriški barvani film: »Šeherezada«. Kratki film: Šport na vodi. — POBREŽJE: italijanski film: »Pod soncem Rima«. Filmske novosti 14.

CELJE — METROPOL: ameriški barvani film: »Tisoč in ena noč«. Srbski mesečnik 34. — DOM: angleški film: »S čredami čez kontinent«. Pionir 13. — LETNI: angleški film: »S čredami čez kontinent«. Pionir 12.

KRANJ — STORŽIČ: angleški film: »Obala«. Kratki film: Svet ob Soči. — LETNI — PARTIZAN: angleški film: »Fanny«. Filmske novosti 28.

KAMNIK: ameriški film: »Morski volk«. Filmske novosti 24.

RADOVLJICA: ameriški film: »Maščevanje Rdeče čarovnice«. Filmske novosti 26.

BLED: ameriški film: »Tarzan zmaguje«. Kratki film: V gozdovih Srbije.

JESENICE: amer. film: »Draga Ruth«. Obzornik 49

TRBOVLJE: amer. film: »Dobri Sam«. Filmske novosti 16.

MURSKA SOBOTA: italijanski film: »Tatovi koles«. Filmske novosti 19.

PTUJ poljski film: »Prepovedane pesmi«. Kratki film: Zagrebški velesejem.

NOVO MESTO: ameriški barvani film: »Ples na vodi«. Obzornik 52.

SLOVENSKA BISTRICA: italijanski film: »Tatovi koles«. Kratki film: Razstava OF.

GUŠTANJ: ameriški film: »Major in frklja«. Filmske novosti 24.

Uradi in ustanove razglašajo

VAŽNO OPOZORILO OKRAJNIM LJUDSKIM ODBOROM IN POTROŠNIKOM!

Ker posamezni okraji zaradi zakasnelih dobav prehrambenega blaga organizacije »CARE« niso pravočasno dobili, dajemo naslednja naknadna navodila za delitev tega blaga.

Za vse potrošnike, ki so prejeli karte za »CARE« blago za mesec junij in julij, se mora delitev izvršiti do 25. avgusta in sicer: maslo za junij in mleko ter jajca za julij mesec.

Po tem roku se »CARE« blago na omenjene karte ne sme več izdajati. Takoj po zaključku delitve, najkasneje do 28. avgusta, morajo OLO javiti Glavni upravi preostale zaloge masla, mleka in jajc v prahu.

S tem opozarjamo vse upravičence, ki posedujejo »CARE« karte, da si blago pravočasno nabavijo, ker okraji razpolagajo z navedenim blagom v zadostnih količinah.

Iz pisarne Glavne uprave za trgovino in preskrbo LRS.

NA GLASBENI ŠOLI,

Vegova ulica 7, bodo sprejemni izpiti novih učencev za šolsko leto 1951/52 dne 6. in 7. septembra 1951 Prijave za ta izpit se sprejemajo samo še do 1. septembra t. l. Vpisovanje starih in novih učencev, ki bodo sprejeti na šolo, bo pa 13. in 14. septembra t. l. Dosedanji učenci te šole, ki žele nadaljevati svoj študij, morajo oddati prošnje za vpis v šolskem letu 1951/52 najkasneje do 4. septembra t. l. Vsi potrebni obrazci tako za sprejemni izpit kot za vpis se dobijo v šolski pisarni. Kot dokaz o izvršenem vpisu na šolo služi kontrolna knjižica, ki jo bo vsak učenec prejel pri vpisovanju. Podrobna navodila so na oglasni deski šole v Vegovi ulici 7 372-a

SVET ZA PROSVETO IN KULTURO RLO IV LJUBLJANA

obvešča vse dijake srednjih šol (gimnazij) na področju rajona IV, ki se želijo hraniti v Dijaški kuhinji rajona IV, da vložijo prošnjo do 30. avgusta na upravo Dijaške kuhinje, Tržaška cesta 72 (IX. gimnazija), z naslednjimi podatki: priimek in ime, stanovanje v Ljubljani, katero šolo in razred bo obiskoval, ali je prosil za štipendijo, starši (hranitelji) priimek in ime, bivališče, število nepreskrbljenih članov družine, zaposlitev in dohodki staršev (kmetje, obrtniki, posestniki in drugi prosti poklici — davčna osnova). Prošnji je treba priložiti potrdilo o davčni osnovi odnosno o višini službenih prejemkov. Pravilnost podatkov v prošnji mora biti potrjena od pristojnega krajevnega ljudskega odbora, odnosno v Ljubljani od terenskega odbora OF. 371-a

MALI OGLASI

DVA VAJENCA za kotlarsko obrt sprejmem v uk. Pogoji: vajenec mora biti zdrav in krepke postave, starost največ 15 let, šolska predizobrazba: dovršen I. razred gimnazije ali vsaj s prav dobrim uspehom dovršenih 5 razredov osnovne šole. Nastop učenja do 1. septembra. »Kotlarka« Božič Iv., kotlarstvo, Ljubljana, Tyrševa c. 35. 1214-3

PREKLICUJEM izgubljeno sindikalno izkaznico na ime Viktor Marchiotti.

LUTZOVO PEČ, veliko, takoj kupi uprava Slov. poročevalca. 1167-5

PROSIM NAJDITELJA listnice od Vodnikovega trga do Tromostja, na ime Drežar, da si denar lahko obdrži, dokumente naj odda kateremu koli postreščku v Ljubljani. 1212-10

CIKLOSTIL s števcem poceni prodamo. Naslov v ogl. odd. 1209-6

KUPIMO VZTRAJNIK, 120—130 cm premera, do 300 kg. Tiskarna Slov. poročevalca. 1190-5

OMARO in dve postelji prodam. Naslov v ogl. odd. 1211-4

PRAZNO SOBO, po možnosti v centru, iščem Naslov v ogl odd. 1182-9

DNE 19. AVGUSTA sem izgubila srebrno zapestno uro na poti od vojaške bolnice, s tramvajem do Figovca in od pošte do Langusove, do ceste v Rožno dolino. Ker mi je drag spomin, prosim poštenega najditelja, naj jo odda za nagrado Angela Grabnar, Rožna dolina c V/24. 1208-10

PREKLICUJEM OF izkaznico na ime Hedvika Zver, Jenkova 5. 1207-11

POŠTENEGA NAJDITELJA, ki je našel v nedeljo rumeno otroško jopico, prosim, da jo vrne za nagrado na naslov: Čadež, Vošnjakova 4/ III., Ljubljana. 1205-10

KROJAŠKEGA POMOČNIKA za velike komade (dobro moč, prednost starejši pomočnik) sprejmem Ivan Gogala, krojač, Ljubljana-Polje 91. 1201-1

SALICIL ½ kg prodam. Ponudbe na ogl odd. pod »Salicil«. 1203-4

KLEPAR dobi takojšnjo zaposlitev, po možnosti z mojstrskim izpitom. Plača po uredbi in dogovoru. Ponudbe na podružnico »Slov poročevalca« Jesenice pod »Klepar«. 874-1

14 m BELEGA ROŽASTEGA ETAMINA za zavese in 14 m finega belega platna za rjuhe prodam Naslov v ogl. odd. 1231-4

GLOBOK OTROŠKI VOZIČEK za dvojčke, dobro ohranjen, kupim. Šušteršič, Ljubljana, Podmilščakova 7, Bežigrad. 1228-5

ZAMENJAMO za obračalnik za seno ali prodamo težkega vprežnega konja Informacije: Ljubljanske opekarne, Ljubljana, Emonska cesta 2. 1229-6

OMARO prodam. Cankarjeva 5, Kodeljevo. 1230-4

SOBO, opremljeno ali prazno, kjerkoli v Ljubljani, išče miren študent, absolvent gospodarske fak. Ponudbe na ogl odd pod »Miren stanovalec«. 1227-9

IZGUBILA SEM volneno rjavo jopico na Vodnikovi cesti dne 19. avg Najditelj naj jo odda v ogl. odd 1226-10

NAŠLA SE JE denarnica z manjšo vsoto dne 17 avg. na Mestnem trgu. Dobi se Stari trg 11/I R K. 1225-10

KABINET ODDAM za pomoč v gospodinjstvu Naslov v ogl odd. 1220-9

MOŠKO SPORTNO KOLO, novo ali dobro ohranjeno, kupim. Rajko Turk, Ljubljana Resljeva cesta 26. 1219-5

OTROŠKE KLAVIRSKE HARMONIKE prodam. Naslov v ogl odd. 1218-4

ŠIVALNI STROJ vzamem v najem. Naslov v ogl odd 1217-8

ŽEPNO URO »Prevote«, izgubljeno na vrtu pri »Gustinu« v Dravljah, vrnite na ogl. odd 1216-10

IZGUBILA SEM v nedeljo zjutraj ob 1.30 sivo volneno žensko jopico od kavarne »Union«, vhod Frančiškanska, Miklošičeva, Sv. Petra nasip čez Zmajski most, Poljanski nasip na Zrinjskega ulico. Poštenega najditelja prosim, da jo za nagrado vrne na naslov: Zrinjskega 7, Rus, kletno stanovanje, ker ni moja last. 1215-10

KLAVIR dam v najem. Jerala, Mestni trg 12. 1221-8

Šolstvo v Zagrebu in ljudska izobrazba na Hrvatskem

Pogled na Zagreb iz letala

Na prvi pogled se zdi neverjetno pa vendar drži, da je med zagrebškim prebivalstvom 23 % učencev, dijakov in študentov. Skoraj vsak četrti Zagrebčan torej hodi v šolo. Zanimiva je statistika o šolski mladini v lanskem šolskem letu. V vseh nižjih, srednjih in visokih šolah je bilo lani 72.449 učencev, dijakov in študentov. Kako veliko je to število, vidimo tudi po tem, da je imel Zagreb še leta 1910 komaj 70.000 prebivalcev.

V 25 osnovnih šolah je poučevalo lani 171 učiteljev 8591 učencev. Od teh je končalo četrti razred 1395. Na 27 osemletkah je obiskovalo nižje razrede 11.036 učencev, višje razrede pa 9.661. Celotno število učencev v osemletkah, namreč 20.708, ustreza številu treh zagrebških rajonov. Na osemletkah je poučevalo 492 učiteljev.

Razen devetih realnih gimnazij ima Zagreb tudi klasično gimnazijo. Na desetih srednjih šolah je bilo lani 7864 dijakov, profesorjev pa 239. Malo maturo je napravilo lani 906, veliko pa 577 dijakov. Razen teh srednjih šol ima Zagreb še 9 šol za glasbo, balet in uporabno umetnost. V njih je bilo lani 1438 dijakov, v štirih šolah za pohabljene otroke pa 346 učencev.

Veliko je število učencev v raznih zagrebških strokovnih šolah. Nanje odpade blizu 28 % vseh učencev in dijakov nižjih in srednjih šol. Na 39 nižjih šolah je bilo v Zagrebu v lanskem šolskem letu 9546 dijakov, v 31 višjih strokovnih šolah pa 6001 dijak. Na učiteljišču in v šoli za vzgojitelje je bilo lani 1184 dijakov, na učiteljišču je maturiralo 165 dijakov.

Na zgarebških visokih šolah je študiralo v lanskem šolskem letu 16459 študentov, od teh na fakultetah 15.095, ostali pa na akademijah za likovno, uporabno in gledališko umetnost, na Državnem konservatoriju, na Višji pedagoški šoli in na Novinarski šoli. Vseh študentov na visokih šolah je bilo toliko, kakor imata prebivalcev dva zagrebška rajona. Največ študentov je imela tehnična fakulteta in sicer 3666. Na fakultetah sta predavala 302 stalna in 84 honorarnih profesorjev s 509 asistenti, na ostalih visokih šolah pa 79 stalnih in 33 honorarnih profesorjev ter 8 asistentov. Od 1. januarja do 31. julija je bilo diplomiranih na zagrebških visokih šolah 785 študentov.

V novem šolskem letu na Hrvatskem razen Zagreba ne bo srednjih splošnih izobraževalnih tečajev, marveč bodo delavce vključili v šole. Dobra polovica šol za splošno izobrazbo delavcev bo dobila stalne ravnatelje, nekatere, tako v Zagrebu in na Reki pa tudi več stalnih učiteljev. Lani je poslovalo na Hrvatskem razen 30 šol v splošno izobrazbo z nad 300 delavci okrog 470 raznih tečajev, ki jih je končalo 5600 ljudi. V 200 analfabetskih tečajih se je naučilo brati in pisati okrog 2000 nepismenih. To pa je še vedno premalo, ker je na Hrvatskem še vedno okrog 33.000 nepismenih ljudi. V nekaterih krajih, kakor v Poreču, kjer je še 560 nepismenih, pa tudi v Pazinu, na Cresu, Lošinju in v Daruvaru ni bilo nobenega tečaja za nepismene. V karlovški oblasti, kjer je vprašanje na pol pismenih čedalje bolj pereče, so imeli samo 15 tečajev za analfabete s 140 obiskovalci, medtem ko je samo v Glini okrog 1100 nepismenih. V Donjem Lapcu pa okrog 1000.

Zlasti veliko je med ljudstvom Hrvatske zanimanje za tečaje iz posameznih panog znanosti in šolskih predmetov. Lani je obiskovalo take tečaje okrog 1200 ljudi. V vasi Hercegovcu so člani kmečke delovne zadruge organizirali tečaj za računstvo. Končalo ga je 30 zadružnikov. Zdaj pripravljajo še en tak tečaj.

Revmatizem povzroča v narodnem gospodarstvu veliko škodo

Angleško društvo za zatiranje revmatizma se je obrnilo na upravo industrijskih podjetij z okrožnico, ki v njej navaja važne in zanimive podatke o tem, koliko škode povzroča revmatizem narodnemu gospodarstvu. Okrožnica pravi: »Vi, angleški industrijci, zgubite vsako leto 25 milijonov funtov šterlingov, ker muči vaše delavce revmatizem. Ali bi mogli to preprečiti? Lahko in sicer takole: vaše velikanske zgube se bodo znatno zmanjšale, če nam boste pomagali ustanoviti po vsej državi delavsko-uslužbenska okrevališča, kamor boste pošiljali svoje delavce in uslužbence v posebno zdravljenje in sicer v času, ko jim je najbolj potrebno, to se pravi v začetku, ko se bolezen pojavi. Delavci in uslužbenci bi stanovali v teh domovih, v bližnjih bolnišnicah pa bi se zdravili. Če nam nakažete 500 funtov, bo imelo vaše podjetje prednost za enega delavca v omenjenih domovih.«

Društvo za zatiranje revmatizma, ki je tudi v Veliki Britaniji zelo razširjena bolezen, je bilo ustanovljeno na prostovoljni podlagi. Zgradilo je že prvo okrevališče s 37 posteljami in sicer v Northwoodu. Zdravljenje revmatizma je po zakonu o zdravstveni službi v Angliji br plačno. Podjetja pa bi plačevala za stanovanje in hrano v domovih za vsakega bolnika po 4 funte na teden.

V Južni Ameriki stoje ZDA gospodarsko na trdnih nogah

Pod Latinsko Ameriko razumemo vse ameriške dežele južno od meje Združenih držav Amerike. Med nje štejemo vso Južno Ameriko, Mehiko in Srednjo Ameriko, t. j. ozek pas kopnine, ki veže Severno z Južno Ameriko in številne zahodne indijske otoke. Z odkritjem Amerike leta 1492 so se naselili v večjem delu Južne Amerike latinski (romanski) narodi, Spanci in Portugalci. Glavni vir bogatitve španskih in portugalskih kolonizatorjev so bili takrat rudniki srebra in plantaže, na katerih so v neznosnih razmerah delali zatirani Indijanci in črnci, ki so jih nasilno prignali iz Afrike.

Po številnih vstajah v prvi četrtini 19. stoletja so Spanci in Portugalci izgubili večino svojih južnoameriških kolonij. Obdržali so samo Kubo in Portorico, ki pa so ju pozneje tudi izgubili. Gospodarska šibkost novih samostojnih držav je olajšala prodiranje tujega kapitala, zlasti angleškega, ki si je prvi začel krčiti pot v novi svet. Konec 19. stoletja se je začel v Latinski Ameriki krepiti vpliv ZDA. Gospodarski in politični stiki med ZDA in Latinsko Ameriko so se znatno razširili in poglobili potem, ko so ZDA dobile Portorico in vzele pod kontrolo Kubo, ko so bila končana dela v Panamskem prekopu (1904 do 1914), zlasti pa po prvi svetovni vojni.

Uvoz tujega kapitala v dežele Latinske Amerike je vplival, da se je njeno gospodarstvo znatno okrepilo. Prizadevanje velesil, da bi okrepile svoj vpliv v Južni Ameriki ter povečale menjavo dobrin z njimi, nam postane razumljivo, če upoštevamo, da so te dežele na tretjem mestu po črpanju nafte (v Venezueli je načrpajo letno okrog 60 milijonov ton), da pridobe v teh deželah četrtino svetovne proizvodnje bakra, petino kositra in polovico srebra, razen tega pa velike količine boksita, mangana in platine. Dežele Južne Amerike so tudi zelo bogate z gozdovi in kmetijskimi pridelki.

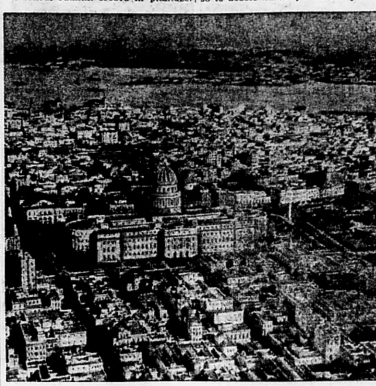

Havana (Habana), glavno mesto Kube in važno trgovinsko pristanišče, ima s predmestji že blizu milijon prebivalcev. Novi del mesta, ki ga vidimo na sliki, je moderen, zelo lep, bogat s krasnimi poslopji, medtem ko je staro mesto tesno in zanemarjeno. Na Plaza de Armas z lepimi nasadi stoji leta 1724 v starem španskem slogu zgrajena katedrala, v kateri je bil od leta 1794 do 1899 pokopan Krištof Kolumb

Posebno živahni so trgovinski stiki med Severno in Južno Ameriko. Nad polovica celotne vrednosti uvoza ZDA in Latinske Amerike odpade zdaj na strateške surovine. Latinska Amerika v celoti zalaga ZDA z vanadijem, skoraj v celoti pa z antimonom in kadmijem. Latinska Amerika dobavlja zdaj ZDA 75—90% celotnega njihovega uvoza petroleja in 40% kositra, cinka, svinca in drugih važnih surovin. Z odkritjem novih virov strateških surovin, na pr. mangana v Braziliji, se je povečal pomen Latinske Amerike kot velikega izvoznika strateških surovin.

Gospodarski napredek Venezuele je odvisen izključno od izvoza petroleja, Cila od izvoza bakra, Bolivije od izvoza kositra, Uruguaya od izvoza volne itd. Stabilizacija gospodarstva teh dežel je tesno povezana z razširjenjem izvozne trgovine. Njihov položaj se je zadnje čase nekoliko zboljšal, ker so se razne surovine na svetovnem trgu znatno podražile. Med Severno in Južno Ameriko pa so tudi huda trenja na gospodarskem področju. Gre predvsem za prodajo petroleja, pa tudi drugih surovin.

Leta 1949 je podpisala Velika Britanija z Argentino trgovinski sporazum o zamenjavi petroleja in premoga za argentinsko meso in nekatere druge kmetijske pridelke. S tem je angleški petrolej izpodrinil z južnoameriškega trga ameriški petrolej. Obseg blagovne menjave med ZDA in Argentino se je zaradi tega znatno skrčil. Tudi uvoz iz ZDA v Argentino občutno pada. Zato si ZDA prizadevajo zboljšati gospodarske stike z Latinsko Ameriko. Vzlic začasni napetosti zaradi nesporazuma v nekaterih gospodarskih vprašanjih med tema velikima deželama na obeh straneh oceana pa se je gospodarski položaj ZDA v Latinski Ameriki zadnje čase znatno okrepil.

Gloria Swanson zopet v filmu

»Sunset Boulevard« film, ki v njem nastopa že pozabljena zvezda nemega filma Gloria Swanson, so razglasili ameriški kritiki za najboljši film lanskega leta. »Sunset Boulevard« je film o Normi Desmond, pozabljeni, a nekoč slavni filmski zvezdi in mladem piscu scenaria, ki zaradi smole in pomanjkanja denarja zbeži pred upniki. Pot ga privede v hišo Norme Desmond, kjer takoj spozna slavno igralko, ki sanjari, da jo bo njen bivši režiser Cecil de Mille zopet povabil k sodelovanju v kakem velikem filmu.

Brezskrbnega, revnega mladega scenarista premoti lagodno življenje in erotično vzdušje te hiše in njene gospodarice Desmond. Toda to je pot navzdol, v pogubo. Ko se skuša naposled rešiti iz tega nezdravega okolja, ga do kraja razočarana igralka ubije. Umirajoči scenarist pade v plavalni bazen, kjer ga najdejo policaji in reporterji. Najmočnejši je zadnji prizor, ko so policaji in reporterji zbrani okrog Norme Desmond, spodaj na stopnicah pa čakajo radovedneži in dve kameri za snemanje filmskega tednika. Normi Desmond so sporočili, da je prispel Cecil de Mille. In tedaj se pojavi v svoji bivši vlogi kot princesa Soloma, bogato okrašena, lepša, kakor kdaj koli s svojim značilnim nasmehom. »Snemajte!«, zapove nekdo in kameri se začneta obračati. Norma Desmond, slavna filmska zvezda kakor nekoč, sestopa po stopnicah.

Gloria Swanson je znala neprekosljivo prikazati to veliko vlogo. Ameriške izdelovalce filmov je njen uspeh vzpodbudil, da so začeli iskati še druge nekoč sloveče filmske igralce in igralke, ker upajo, da bodo z njimi v novih filmih zaslužili nove milijone. Ameriška filmska industrija se je namreč nekam izčrpala, saj ni poslala zadnja leta v svet nobenega filma, ki bi zbudil splošno pozornost in ki bi ga sprejela nepristranska kritika brez prigovora.

Električna naprava za omrtvičenje rogov

V Ameriki so dobili farmarji novo električno napravo, ki z njo omrtvičijo teletu korenine rožičkov, da mu ne zrasto. Doslej je bilo to združeno s krvavitvijo in bolečinami. Zato so morali telička zvezati ali pa krepko dr-

žati, ker se je na vso moč branil. Zdaj pa mu pritisnejo na glavo električnemu varilcu podobno napravo in mu brez bolečin omrtvičijo korenine rožičkov. Tudi krvavitve pri tem ni nobene. Če hoče farmar imeti govejo živino brez rogov, z lahkoto opravi to »operacijo«.

Napor kolesarjev je neznaten

Na nedavni razstavi tehničnih novosti v Toulousu je bil bicikel, pritrjen na tla. Zadnje kolo je bilo sneto, namesto njega pa so pritrdili k biciklu elektrogenerator. Obiskovalci razstave so sedali na bicikel in pritiskali na pedale, elektrogenerator pa je proizvajal tok, ki so ga sproti merili. Potem so »kolesarju« po državni tarifi plačali na tako preprost način pridobljeno električno energijo. Ljudje so se čudili, da so se tudi najboljši biciklisti tako slabo odrezali. Kolesarski prvak Toulousa je moral dobre pol ure napenjati vse sile, da je s pritiskanjem na pedale spravil skupaj 0.065 kwh toka ter zaslužil 1,10 franka. Pri tem so izračunali, da bi znašala vsa električna energija, ki bi jo spravili skupaj vsi tekmovalci na znani Tour de France na 5000 km dolgi poti komaj 13 kwh.

Konec monoklov in progastih hlač v nemški diplomaciji

Zahodnonemška vlada je odprla v Speyeru diplomatsko šolo, iz katere naj bi prišlo novo pokolenje nemških diplomatov, »brez monoklov in progastih hlač«. V nasprotju s »staro smerjo«, ki je zagovarjala nekakšne advokate in propagandiste nemške stvari kot ideal diplomacije, hočejo izšolati v Speyeru diplomate novega kova, ki naj bi bili pravi posredovalci med Nemčijo in zunanjim svetom.

Že lani v septembru je zahodnonemška vlada sklenila obnoviti v tujih državah diplomatska zastopstva. Zato je pohitela z ustanovitvijo diplomatske šole. Šolanje traja tri leta, od tega praktični pouk devet mesecev. Praktično morajo kandidati študirati diplomacijo v konzularni službi ali pa v zunanjem ministrstvu. Kandidat, ki se izkaže v praksi, pride potem v diplomatsko šolo v Speyer. Novo nemško zunanje ministrstvo potrebuje okrog 400 diplomatskih in konzularnih zastopnikov. V diplomatsko šolo sprejmejo samo kandidate, ki gladko govore angleški in francoski. Učni program obsega narodno gospodarstvo, mednarodno pravo in moderno zgodovino. V začetku se je prijavilo 400 kandidatov, sprejeli pa so jih samo 18. Pri tem so zelo pazili, da se ne bi vtihotapili v diplomatsko šolo nacistično misleči kandidati.

Skrb za višnje in sloveče dalmatinske likerje

Višnje rasto tu pa tam tudi pri nas, pa pridejo na trg le redko, ker jih naši ljudje ne jedo radi. Višnje so namreč za naš okus nekoliko prekisle, pač pa jih nekateri vlagajo, zlasti v žganje, ki dobi potem poseben okus. Tudi drugod po naši državi višnje niso nič kaj posebno v časteh. Edina izjema so nekateri kraji Dalmacije, kjer goje višnje kakor pri nas drugo priljubljeno sadje, denimo češnje, hruške, breskve, jabolka itd. Iz višenj namreč izdelujejo v Dalmaciji sloveče likerje, med njimi zlasti maraskino.

Zader je že nad 250 let središče likerjev, ki jih dobro pozna tudi zunanji svet. Če pogledamo, zakaj so si zadrski likerji pridobili tako velik sloves doma in na tujem, bomo videli, da gre predvsem za kakovost naših dalmatinskih višenj, iz katerih izdelujejo v zadrski tovarni »Marascka« na bazi višenj 20 vrst likerjev. Čeprav so našo dalmatinsko višnjo, ali kakor ji pravijo Dalmatinci z italijanskim imenom maraska, prinesli iz Azije, se je na dalmatinskih tleh tako udomačila, da zdaj višnje niti v svoji pradomovini Aziji ne uspevajo tako dobro kakor v Dalmaciji. Odlična kakovost dalmatinske višnje je za naše gospodarstvo posebno važna, ker uporabljamo višnje za domačo industrijo likerjev, razen tega pa gredo suhe višnje v zamejstvu zelo dobro v denar. Višnja je za nas tem večjega gospodarskega pomena, ker izkoriščamo njene plodove, listje, debelca in smolo.

Žal so začele višnje zadnja leta v Dalmaciji, zlasti v okolici Zadra, propadati, ker jih uničujejo sadni škodljivci. Tovarna »Maraska« v Zadru je opozorila na to nevarnost Ministrstvo za kmetijstvo LR Hrvatske in letos se je začel boj proti češnjevkam, muham posebne vrste, ki v čedalje večjih množinah napadajo in uničujejo višnje. Proti njim se bore s kemičnim preparatom, ki so z njim začeli škropiti vse višnjeve nasade v Dalmaciji.

Zadrska tovarna likerjev »Maraska« pa je začela misliti tudi na svojo surovinsko bazo. Zato je njena uprava nakazala Ljudskemu odboru zadrskega okraja 400.000 din za nego višnjevih sadik. Tovarna ima že zdaj na razpolago 40.000 sadik. Letos bo na lastni zemlji posadila 12.000 cepljenih višnjevih sadik, druge pa bo razdelila med kmečke delovne zadruge in pri atne kmete, da bodo obnovili višnjeve nasade. Tako upajo v nekaj letih znatno povečati pridelek višenj in s tem tudi proizvodnjo slovečih dalmatinskih likerjev.

Zader od morske strani

Odgovorni urednik: Ivan Šinkovec — Lastnik: Osvobodilna fronta Slovenije — Tiska tiskarna »Slovenskega poročevalca«. — Naslov uredništva in uprave: Ljubljana, Knafljeva ul. 5, poštni predal 271, tel. štev. 55-22 do 55-25 — Mesečna naročnina 120 dinarjev — Inseratni oddelek Šelenburgova ul. 5, telefon 18-06 — Tekoči račun NB 601-90321-6

TAJNOSTI DRUGE SVETOVNE VOJNE

R. CARTIER

5

Goebbels je bil lutka, ki je na eno samo Hitlerjevo besedo spremenil svoje mnenje. Hess je bil samo glavni pobočnik. Bormann je bil surov človek. S Himmlerjem se nihče ni posvetoval. Ribbentrop je bil ničla. Skrivnostnih navdihovalcev, ki naj bi prišepetavali firerju nasvete, ni bilo. Poglejmo še, kako je bilo z generalštabom.

»Nobenega generala« — je rekel Göring — »niso nikoli vprašali, če se strinja s tako ali drugačno politiko. Ko je firer razlagal svoje načrte, sploh ni vprašal, ali jih generali odobravajo ali ne. Če bi kak general vstal in rekel: »Moj firer, menim, da vaše mnenje ni pravilno, ne strinjam se s paktom, ki ste ga sklenili in z ukrepi, ki jih snujete«, bi bilo to nekaj, kar si je težko misliti. Ne samo da bi generala takoj ustrelili, temveč bi ga imeli tudi za norca«.

O nobenem političnem ukrepu tretjega rajha niso razpravljali. Državni svet, pod Schachtovim nominalnim predsedstvom, se ni nobenkrat sestal. Bilo je na stotine drugih posvetovanj, vsa o tem, kako kaj storiti, nobenega pa o tem, kaj storiti. Dogajalo se je vedno isto. Hitler je poklical k sebi tri ali štiri neposredno na njegovih načrtih zainteresirane sodelavce in jim rekel: »Odločil sem se za to in to. Kaj mi predlagate?« Sprva je poslušal pripombe, proti koncu ni poslušal nikogar.

Hitler ni trpel, da bi kdorkoli imel vpogled v njegovo politiko in njegove načrte. Govoril je: »Vsak naj ve samo, kar mora. In to šele takrat, kadar je potrebno, to se pravi — če le mogoče pozneje«.

Diplomati niso poznali vojnih načrtov, vojaški poveljniki ne namenov diplomatov. Na področju oboroževanja zaposleni, niso poznali politike, ki so ji kovali orožje.

»OKW (Oberkommando der Wermacht)[1] je bilo prepovedano« — pripoveduje Keitel — »dajati ministrstvu za zunanje zadeve kakršnekoli podatke o vojnih operacijah«.

»Ministrstvu za zunanje zadeve« — pripoveduje Ribbentrop — »je bilo prepovedano dajati OKW kakršnekoli podatke o položaju na diplomatskem torišču«. Speer, minister za oborožitev in član vlade, trdi, da je o vdoru nemških čet na Poljsko slišal v radiu. Neumnost? Prepričan sem, da to drži.

Vsi ti ljudje so sami privolili v svojo slepoto. Dokler niso sedli na zatožno klop, so odobravali sistem vladanja, ki jih je pripravil do tega, da so postali kolesje v njegovem mehanizmu in katerih pot je držala v ječe in na vešala.

»Demokracija« — pravi Göring — »bi Nemčijo uničila. Samo firersko načelo jo je lahko rešilo«.

Takoj pa moramo poudariti, da je ta sistem zelo hitro pahnil v strah in nemir vse, ki so se vezali z njim. Dokaze o tem bomo videli pozneje. Celo tisti, ki niso bili nacisti in niso imeli ničesar opraviti s hitlerjansko ideologijo, so ubogali, sledili in služili temu sistemu.

Ne smemo se zaustaviti samo na nasilju policije in izvržkov družbe, ki so se vgnezdili na čelo države — to nam ne pojasnjuje vsega. Znana pokorščina ideji, da se usoda Nemčije po vsej sili ujema z usodo nacionalnega socializma, nam ne nudi vselej popolne osvetlitve. Zgodovina bo vsekakor morala računati z nevidnim vplivom, ki ga je imel Hitler na razsodnost in domišljijo ljudi. Nürnberški dokumenti, zaslišanje obtožencev, izjave prič, mnoge izjave ljudi, ki so Hitlerja pobliže poznali, bodo na naslednjih straneh pripomogli k obnovi vzdušja, v katerem se je odigrala nemška drama.

Najtehtnejše je bilo pričevanje zdaj že mrtve priče, moža, ki mu je bil zaradi njegovega porekla in preteklosti nacionalni socializem tuj, pričevanje moža, ki je skušal zaustaviti Hitlerja, pa ga je Hitler prevaral, očrnil in strl. To je bil maršal von Blomberg.

»Nasprotovati Hitlerju« — je rekel preiskovalnim organom v Nürnbergu — »skoro ni bilo mogoče in sicer ne samo zato, ker je govoril zelo hitro in ostro, temveč tudi zaradi tega, ker je iz njega kot človeka odsevalo nekaj, kar vas je sililo, da ste mu sledili in se strinjali z njim. Bil je vedno enak, pa naj je imel opravka samo z enim človekom ali z milijoni ljudmi. Potegnil je človeka za seboj in ga prepričal proti njegovi volji. Njegov osebni magnetizem je bil velikanski. Imel je silno sugestivno moč.«

Keitel, ki ni bil posebno bistroumen in ki se ni nikoli povzpel nad povprečje, je rekel: »Hitler je bil izredno močan motor.« Tako močan, da je strmoglavil Nemčijo v prepad.

»Ena najbolj čudnih Hitlerjevih potez« — pripoveduje dalje Keitel — »je bila njegova skoraj nerazumljiva privrženost do starih borcev.«

Stari borci so bili tisti, ki so pristopili k nacionalno-socialističnemu gibanju takoj v začetku. To so bili ljudje s prvih sestankov po monakovskih krčmah. Ljudje iz puča v Feldherrnhalle. Bili so malone sami pustolovci, zbrani od vseh vetrov, ljudje z dna, ki jih je politika prelevila v ubijalce. Iz teh vrst je Nemčija nabirala rajhslajterje in gaulajterje, aristokracijo iz izvržkov družbe, od katere je nekaj njenih predstavnikov zdaj sedelo na zatožni klopi v Nürnbergu: mornar Sauckel, učitelj Streicher, policaj Kaltenbrunner. Večina je bila iz najnižjih družbenih plasti in skoro vsi so bili — ne iz Pruske, ki je zelo malo prispevala k nacionalnemu socializmu — temveč iz južnih pokrajin kakor Hitler.

[1] Vrhovno vojaško poveljstvo.